

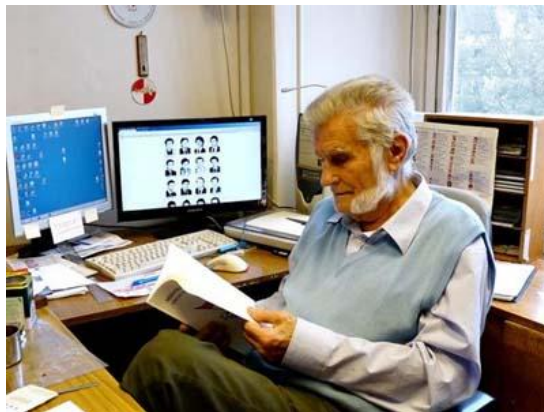
Interjú

a J 522 szobában

Kérdez: Batalka Krisztina levéltárvezető

Válaszol: Lévai Zoltán Professzor Emeritus

Budapest
2014-2015

Fiatalkor, pályaválasztás, egyetemi évek

BK: 1929-ben született Kisújszálláson, éppen a gazdasági válság kirobbanásának évében. Milyen volt egy vidéki városban ebben a helyzetben gyerekek lenni egy olyan családban, ahonnan Ön is származott? Hogyan érintette, milyen életkörülmények között éltek?

LZ: Idesapám vasúti raktárnok volt, a fizetése bizony nem volt valami nagy, meglehetősen

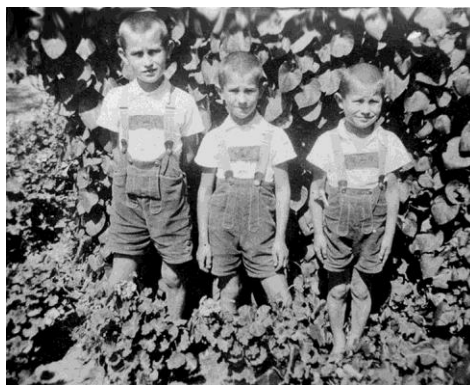
szerényen éltünk. Az idesapám nagy nehezen tudott Budapesten venni egy használt biciklit, azzal járt ki az állomásra munkába. Az öcsém öcska ruhákban jártak, amit én kaptam ruhát, megkapta az öcsém, aztán a következő, ezért mérgesek is voltak, hogy ők sose kapnak új ruhát. Egyszer kaptak új ruhát, amikor mind a hárman Budapesten jártunk, a Párizsi

Nagyáruházban vettek nekünk Bocskai ruhát, mert az kötelező volt a gimnáziumban ünnepnapokon.

BK: Hárman voltak testvérek?

LZ: Aztán lett egy negyedik, 10 évvel később, egy leányzó.

Hetedikes, nyolcadikos koromban is nagyon gyatra ruháim voltak, szakadtak stb. Udvarolni jártam Pötyihez, egy kerékgyártó lányához, és télen náluk le se vettem a télikabátom, mert szégyelltem a ruhámat. Szóval ilyen is volt. Arról a korról mit lehet még mondani? Azt, hogy nagyon jól éreztem magam természetesen. Az utcánkban több hasonló korú gyerek volt, azokkal nagyon sokat játszottunk. Az egyik Bíró Vili volt, aki utánam végzett, mert októberi gyerek volt, s ugyanabban az évben nem lehetett beiskoláznia. Ötvenhatban disszidált. Többször meglátogattam Franciaországban.

BK: És miket olvasott?

LZ: Abban az időben? Természetesen az összes előírt tankönyvet. Tolnait például. Tolnai nem nagyon ismert író volt, de elolvastam két regényét a gimnázium könyvtárában. És hála annak, hogy egyedül én olvastam el, az érettségim ezt a tételt kaptam Juhász tanár úrtól. Gyönyörűen szerepeltem. Azon kívül idesapám sorozatokat vett, pl. Móricz Zsigmond összes műveit. Abból is nagyon sokat olvastam, többek között azt, amelyik saját diákkoráról szólt, a Forr a bort. Kisújszálláson élt hetedik, nyolcadikos korában, itt érettségizett. Lexikonokat is bújtam, igaz, itthon csak Tolnai Lexikonunk volt.

BK: Esetleg külföldi szerzőktől valamit?

LZ: Volt olyan is. Idesapámnak a könyvtárában sokat olvastam azok közül is. Gyakorlatilag majdnem minden regényt, ami ott volt, elolvastam. Még Zolát is, de azt titokban.

BK: Hogyan jött a pályaválasztás?

LZ: Tizenhárom éves koromban detektív szerettem volna lenni.

BK: Szóval egy ideig detektív szeretett volna lenni, mikor változott ez meg?

LZ: Hatodikos, hetedikos koromban már tudtam, hogy mérnök akarok lenni.

BK: És ez hogyan jött, honnan tudta, hogy mérnök akar lenni?

LZ: Mert már akkor is érdekelték a műszaki dolgok. Például detektoros rádiót csináltam.

BK: Ismert egyébként mérnök embert ott Kisújszálláson?

LZ: Igen, Veress Andort, aki szintén Kisújszálláson végzett 4-5 évvel korábban. Kisújszállásra került főépítésznek vagy micsodának, hozzá tartoztak a műszaki dolgok. Ő meghívott például az általa tervezett és megépített kisvasútnak az avatására, ahol három miniszter is ott volt. Mikor is volt, valamikor '51-ben, akkor már érettségiztem. Nos, ahogy mondtam, a műszaki pályát néztem ki magamnak. Elkerültem a NÉKOSZ Kollégiumba. Egy előttem két évvel végzett Györffy-kollégista egyszer bejött az osztályfőnöki órára és elmondta, hogy ebbe a kollégiumba lehet jelentkezni. Négyen jelentkeztünk:

Lévai
Zoltán

Horváth
Károly

Pálfi
Zoltán

Tóth
Laios

Horvát Karcsi gépészmérnök, Pálffy Zoltán jogász, Tóth Lajos szintén gépészmérnök lett, ő most itt, egy másik tanszéken oktató.

BK: Még a NÉKOSZ előtt hogyan éltek meg a második világháborút? Akkor pont középiskolás volt.

LZ: A háborús korszakban kezdődött az infláció. Idesapámék vásároltak egy házat az egyik banktól, és fizetni kellett a részleteket, de volt tartozás még '44-ben is. Idesapám akkor eladta az írógépét, azért annyit kapott, hogy a hátralékot ki tudta fizetni, s így száz százalékig a mi tulajdonunk lett ez a ház. Aztán közeledett a front. Rengeteg szekér, meg autó ment keresztül a városon, akik Békésből és mit tudom én honnan, menekültek. Egy szombati nap az egész várost megszállták a németek, a mi utcánkba is bejöttek a tankok. A

katonák meglepően fiatalok voltak, 16-18 évesek, idősebbeket nem is nagyon láttunk. Másnap reggel hét óra felé az egész páncélos sereg elvonult az utcából. Ja, még egyet, azért szombaton is volt valami. A kötelező levante foglalkozás mindig szombaton volt az internátus udvarában. Amikor odamentünk, jött a levante parancsok, azonnal mindenkit hazaküldött, mert akkor már két bombát ledobott egy repülőgép. Meg is ölt 8-10 tyúkot nem messze tőlünk. Másnap, amikor elmentek a németek, 9 óra környékén két ágyúlövést hallottunk. Az egyik eltalálta a városháza tetején lévő légófigyelőt, a másik a templomtornyot. Tudták, hogy a németek onnan figyelik a várost. Nemsokára már közelebből is lehetett hallani az ágyúlövéseket. Akkor bevonultunk a bunkerba, ami nem volt más, mint egy gödör a

szomszéd udvarán, lefedve kiszuperált vasúti talpfával, azon föld. Két ilyen bunkerunk volt, ott volt az egész család, meg még a szomszéd gyerek is, Vili, akiről beszéltem. Ott kucorogva hallottuk a háború zaját, gépfegyver, aknavető. Délután egy orosz katona felnyitotta a bunkerünk ajtaját: Nyémci jeszty?, s ránk tartotta a géppisztolyát. Viki kinyújtott egy cigarettát. Szpasziba, és elment. Ez volt a találkozásunk oroszokkal. Estefelé már teljes csend, olyan csend még sose volt, a nagy lövöldözés következtében az állatok is teljesen némák maradtak. Hihetetlen nagy csend. Átmentünk a lakásba, és akkor napokig semmi nem történt, mert az orosz sereg átment a városon, és a németeket egészen a Tiszáig nyomták. De egy hét múlva megint kezdődött minden előről. Visszajöttek a németek, egészen a templomig, ami akkor teljesen leéget, de az oroszok megint kiszorították őket. Amikor a németek vonultak vissza, azon az utcán, ahol vonultak, majdnem minden házat felgyújtottak. Amikor aztán végleg kiszorították a németeket, utána még majdnem egy hónapig tartottak a harcok, de csak a környéken. Minden nap 11 órakor jöttek a német stukák és bombáztak. A mi házunk környékén két-három bomba esett csak le, nem sérült meg a házunk. Időnként cserépkályha mögé kellett bújni, amikor jöttek a bombák és ablaküveg repült befelé.

BK: Sok áldozat volt egyébként Kisújszálláson?

LZ: Lakosságból? Azt hiszem senki, mert mindenki elbújt. Az oroszok a németeket lőtték, a németek az oroszokat. Nem tudok róla, hogy meghalt volna valaki.

BK: Volt zsidó lakossága a városnak?

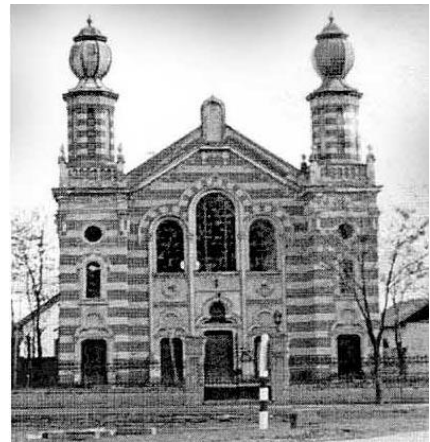
LZ: Akkor már nem volt.

BK: Tehát elvitték őket.

LZ: Először gettóba zárták őket. Pont a gimnáziummal szemben, a nagyon szép zsinagógánál kezdődött a Mózes utca, azt jelölték ki gettónak.

BK: Megvan még a zsinagóga?

LZ: Nincs. A harcok során megsérült, és nem állították helyre, a hatvanas években sajnos lebontották, illetve áruházzá alakították át. A gettó kapujánál állt egy őr, egy csendőr, később már rendőr. A ki-bejárást a zsidóknak szigorúan megtiltották. A gimnázium ablakából időnként néztük, hogy mi történik ott. Olyasmit lehetett látni, hogy idős néni ételhordóban hozta az ennivalót, egy zsidó kijött a kapuig, de ki már nem jöhetett, akkor odaadták neki. Egyszer csak azt lehetett látni, hogy a csendőrök az összes zsidót onnan kihozták és elvitték az állomásra. Nem tudom, hány száz zsidó lehetett Kisújszálláson, abból hárman maradtak életben.

BK: És ők visszajöttek?

LZ: Látogatóba. Talán egy nő volt, aki lakni is visszajött. Négy temetője van, vagy volt a városnak, az égtájak szerint. Közülük az északi, a vasút túloldalán lévő volt a zsidó temető. Az utóbbi időkben valakik elkezdtek azt rendbe hozni, mert jó darabig nem volt, aki törődött volna vele.

Aztán az volt az érdekes, hogy március 19-én az ablakból láttuk, ahogy Kisújszállásra is bevonultak a németek. Abban az időben kokárdát kizárólag csak március 15-én viseltünk, de 19-én úgy mentünk be az osztályba, hogy mindnyájunkon kokárda volt kitűzve. Bejött a tanár, ránk szólt, hogy vegyük le.

Nemsokára a németek a gimnáziumot kiürítették, kórházat csináltak belőle, a tanítás elemi iskolákban folyt.

BK: Lassan térjünk át az egyetemre. Ha jól tudom, akkor még nem volt felvételi vizsga, hanem az eredmények alapján történt a felvétel.

LZ: Volt felvételi, de ott képességet vizsgáltak, és nem tudást. Egy professzor tartott egy félórás előadást. Nekünk jegyzetelni kellett, majd a jegyzeteket oda kellett adni, és azt értékelték, mennyire jól csináltuk. Meg ehhez hasonló. Ki kellett tölteni egy kérdőívet is, de ott se szakmai dolgok voltak, hanem olyan logikai feladványfélék.

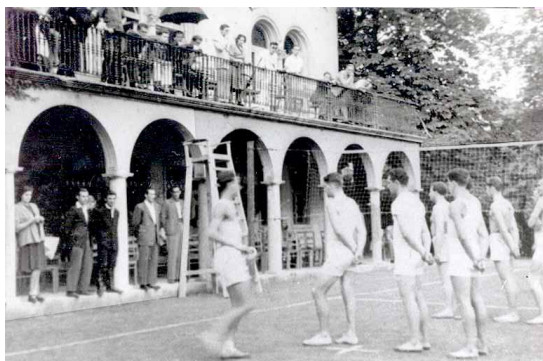
BK: Nem a lexikális tudásra voltak kíváncsiak.

LZ: Valóban, nem a gimnáziumi tananyagot ellenőrizték, hanem azt, hogy alkalmas-e a diák egyetemi tanulmányokra.

BK: Akkor a NÉKOSZ-ról beszéljünk. Olvastam ezeket a részeket a honlapon és igazából két dolgról szeretnék kérdezni. Egyrészt a műszaki kollégiumoknak volt bizonyos sajátos életrendje?

LZ: Nemcsak a műszakinak, mindegyiknek.

BK: Milyen szakmai és közéleti programokat szerveztek maguknak?

LZ: Például minden este egy teremben énekeltek, meg beszélgettünk a legkülönbözőbb témákban. Akkor divat volt, hogy a népi kollégiumoknak a Rudas, a Gellért, a színházak ingyenjegyeket adtak. Oda jártunk. Voliból-versenyeket rendeztünk. Akkor még úgy hívták a röplabdát. Itt van egy fénykép, ahol az a röplabdázó diák is látható, aki egy évvel járt előttem. Én voltam az adogatója, amikor ő a hálónál volt. Amikor elment a hálótól, én kiálltam, s helyettem

beállt egy olyan, aki jobban tudott játszani. Én csak adogatni tudtam, de azt jól.

BK: Milyen szakmai programok voltak? Olvastam, hogy voltak szakmai stúdiumok és egyetemi oktatók jártak ki ezeket megtartani.

LZ: Valóban. Amikor még a Rózsadombon volt a Vásárhelyi Kollégium, Gillemot, Zigány és mások is jöttek előadásokat tartani. Volt egy mulatságos eset. Abban az időben az egyetemi hallgatók még magázták egymást, de a népi kollégistáknál már a tegezés volt természetes. Történt egyszer, hogy az a bizonyos Tóth Lajos volt lent a kapunál, hogy felkísérje őket. Jött Gillemot, és na gyere, erre menjünk, mondta neki. Akkor még fiatal volt Gillemot, és nevetve mesélte később az esetet.

BK: Milyen volt az élet a kollégiumban? Pont az Ön cikkét olvastam, legyenek koedukált kollégiumok.

LZ: De a cikkemben nem a fiúk-lányok koedukációról írtam, olyanok már régen vannak. Én szakmai „koedukációról” írtam. Vagyis ne karonként legyenek kollégiumok, hanem vegyesen, gépész, vegyész, építész hallgatók legyenek együtt. Akkor megismernék egymás gondolkodásmódját, összehangolódnának, ami nagyon fontos a szakmai életben.

BK: Meglepő volt számomra, hogy mennyire zárt közösségben éltek ott a hallgatók. Reggel felkeltek, együtt reggeliztek, bementek az órákra, együtt hazajöttek, együtt tanultak.

LZ: Annak nagyon sok előnye volt. De a kollégisták nem zárkóztak el a többiektől. Akkor még tankör-rendszer volt, ami azt jelentette, hogy az azonos szakon tanulók majd minden órán együtt ültek a tanteremben. Öt év alatt összekovácsolódtak. Barátságok, szerelmek születtek. A végzés után is tartották, tartják a kapcsolatot, egy, három, öt évenként tartanak tankör-találkozót, ahová az autósok engem is meghívnak. Ezek lassan kihálnak. A bolognai dekrétum kizárólag a kétlépcsős rendszerről szól, de a magyar kormány ezen a címen felborította az egész egyetemi rendszert, főleg az oktatási rendszert. A leghülyébb amerikai formát vezette be: a hallgatók minden előadáson más-más összetételben ülnek a teremben. Semmiféle kapocs nem tud közöttük kialakulni.

BK: Azokkal, akik a kollégiumban a szobatársai voltak, később is megmaradt a szoros kapcsolat?

LZ: Olyannyira, hogy nemcsak szobatársaimmal, hanem a hét műszaki népi kollégium diákjaival, meg az összes évfolyam-társammal, akár NÉKOSZ-os volt, akár nem. Minden év április második csütörtökén zsíros kenyér partit szerveztem itt, a J épületben. Aztán már mind kevesebben jöttek el.

Eredetileg úgy hatszáz lehetett volna a létszám, benne csak a NÉKOSZ-osokból 396. Ebben a könyvben látható a névsoruk. Annak idején készítettem egy plakettet, ott láthatók a dátumok, hogy melyik kollégium mikor alakult meg. Most már egyrészt nagyon, nagyon kevesen élnek, másrészt pedig akik még élnek, de már nem tudnak mozogni, azok sem jönnek el és nagyon sok embernek a címe is elveszett, hiába próbálnánk levelet írni nekik. Úgyhogy ezek a találkozók megszűntek.

BK: Visszatérve az egyetemre, milyen volt a hadmérnöki kar? Ha jól tudom, ide eleve már csak harmadéves hallgatókat vettek fel.

LZ: Első alkalommal harmad- és negyedéveseket, azután csak harmadéveseket.

BK: Előtte már megvolt egy alapképzés, egy egyetemi alap képzés. Ez Önnek a gépészkari volt.

LZ: Akkor még gépész- és vegyészmérnöki kar, csak később vált külön, sőt, később levált róla a villamos kar. A gépészmérnöki karon volt két évem és utána mentem katonának.

BK: Kik voltak a meghatározó tanárai?

LZ: Muttnyánszkyt nagyon fontos megemlíteni, (előveszi az indexét), itt még y-nal írtam a nevem, ezt már említettem?

BK: Nem. Miért lett pontos i később?

LZ: Amíg a Haditechnikai Intézetben dolgoztam, addig nem kellett személyi igazolvány, csak leszerelés után kellett. Nem találtam az anyakönyvi kivonatomban és kértem Kisújszállásról. Kaptam egyet, a sárgát, amiben i betűvel volt írva.

Polyészsám:182.../19...29

L é v a i Z o l t á n --
(a gyermek családi és utónéve)

ni gyermek **Kisújszállás** városban lakásban

1929 év július hó 7. napján

Ezerkilencszázhuszonkilenc

július hét -- -- -- -- --
(a születés helye)

született.

Szülel: **L é v a i Z o l t á n** --
(az apa családi és utónéve)

mév raktárnok foglalkozás,

k i s u j s z á l l á s i lakos

és **K á d a s A n n a** --
(az anya családi és utónéve)

foglalkozás,

k i s u j s z á l l á s i lakos.

Megjegyzések és utólagos bejegyzések.*

Kiállítottam a **Kisújszállás** anyakönyvi körület születési anyakönyvéből.

Kisújszállás 19.59vi aug. hó 30.

Thoma János
anyakönyvtartó

A 1929. évi adatok helyesbítését a: külföldi állampolgárság, házasságkötés az A. u. 24. § (1) és (2) szerint a házasság, elvált a házasság megsejtése foglalt beállított névváltozás, házasság.

KATT!

Jász-Nagykun-Szolnok megye	
Anyakönyvi körlet	Anyakönyvi körlet
Kisújszállás	182/1929.
A g y e r m e k	
családi név:	Lóvay
utónév:	Zoltán
név:	fiú
születési hely:	Kisújszállás
születési idő:	1929. év július hó 7. nap
születési kör:	Ezerkilencszázhuszonkilenc július hó
születési szám:	
apjának családi és utónéve:	Lóvay Zoltán
anyjának családi és utónéve:	Kádás Anna
Megjegyzések:	

Kelt. Kisújszállás, 1990. június 20.

Thoma János
anyakönyvtartó

3-51-14-4 -- (C. 5122-23. sz.) -- Készítette: Állam. Szolgálat

Amikor házasságot kötöttem, megint nem találtam, megint kértem és akkor kaptam y-nal. Megkérdeztem melyik az igazi. Az anyakönyvben y-nal van írva természetesen, az az igazi, de akkor én már nem változtattam, maradtam a pontos i-nél, már csak azért is, mert a Lévaicsalád Erdélyből származik és ott soha nem használtak y-t. Trianon után a család Magyarországra költözött. Idesapám úgy gondolta, hogy itt mégiscsak előkelőbb lesz y-nal egy vasutas, és mindenhova y-nal diktálta be a neveket. Akkor még nem kértek igazolást.

BK: A testvérei is y-nal írták nevüket?

LZ: Igen, viszont Kálmán unokatestvéremnek a lánya, aki Szegeden orvos, ő is pontos i-vel írja. Ami a testvéreimet illeti, volt egy rövid időszak, amikor két fiútestvéremmel együtt mindhárman katonák voltunk. Pali öcsém építészkaron végzett, katonának hívták be, majd

később leszerelt, és az UVATERV-hez került, épületeket tervezett, rengeteg épületet. A Józsi öcsém meg már akkor pilóta volt. Én meg befejeztem egyetememet, a hadmérnöki karon

felavattak, akkor volt rajtam ez az egyenruha egy évig, mert azután kimentem a Szovjetunióba aspiránsnak, leszereltem. Akkor le kellett adni a ruhákat is természetesen. Mindkét öcsém nemrég meghalt.

BK: Térjünk vissza szülővárosára.

LZ: Ami Kisújszállást illeti, így néztek ki az utcák. Tiszta sár.

A főutcán, a gimnázium előtt hat méter szélességű kő út, két oldalán sár.

BK: Hol tartottunk?

BK: Az index fő oldalánál.

LZ: Igen, a tanárain.

Egerváry

Zigány

Plank

Pattantyús

Vörös

Egerváry professzor nagyon híres matematikus volt, sajnos öngyilkos lett Lovas miatt. Zigány, ábrázoló geometria. Plankot nem szerettem, mert kémiaiából elbuktatott. Pattantyús, Patyi bácsi, hihetetlen történetek voltak vele kapcsolatban.

BK: Érdekes, róla mindenki ugyanazokat a sztorikat meséli, mert azok maradtak meg.

LZ: A Dugóhúzóban vannak azok a sztorik. Vörös Imre a 10 éves találkozónkon is ott volt, amit az Aud Max-ban tartottunk.

BK: Ő később rektor is volt.

Szentmártony

Varga

Gillemot

Gombás

Komondy

LZ: Volt. Szentmártony is matematikát tanított, Varga József kémia technológiát, Gillemot gépipari technológiát. A műszaki orosz nyelvet is fel kellett venni, de nem volt tanár, csak az indexben szerepel. A fizikus Gombás Pál nagyon gyengén tudott beszélni, mikrofonja volt és hangszóróból hallottuk az előadását.

BK: Egy képet láttam róla, amin nagyon magas vékony volt, nagykabátban áll egy előadóteremben.

LZ: Akkor még nem volt fűtés.

BK: Olyan mikrofon van előtte, amibe a húszas-harmincas években énekeltek, nagy tányér alakú.

LZ: Más nem volt akkor. A hangja nagyon-nagyon gyenge volt, és a terem nagy volt a fizika épületben. Azért olyan nagy teremben tartotta az előadását, mert voltunk nem tudom hány százan. Aztán Komondy Zoltán, nevezetes volt az én szememben is. A K épületben volt a tanszéke. Zárhelyi alapján adott mindenkinek jegyet. Nekem hármast akart adni, de azt mondta, hogy aki eljön szóbelizni, az javíthat. Elmentem. Ott vártam, előttem már 20 diákot levizsgáztatott, mert csak én akartam osztályzatomat javítani. Egész délelőtt ott ültem. 12 után

kerültem sorra. Feladta a kérdést, elkezdtem gondolkozni. Na jó, figyeljen, megadom a jelest, mondta. Anélkül, hogy egy szót szoltam volna, csak azért mert be mertem menni hozzá, hogy javítsak. Aztán ebben a félévben már hadtápszolgálat, katonai alapismeretek is voltak.

BK: Ezeket a tantárgyakat nem civilek oktatták.

LZ: Természetesen, mind katonák voltak. Itt már volt orosz nyelv, jelest kaptam belőle. Társadalomtudomány is volt.

BK: És mikor hozták létre a hadmérnöki kart? Ide jelentkezni kellett, vagy megkeresték a hallgatókat? Hogy képzeljem el, egyszer megjelent egy felhívás, hogy alakul egy hadmérnöki kar és lehet jelentkezni?

2002. május

LZ: Legelőször csak Honvéd Kollégium létezett, amit 1948. szeptember 17-én alapítottak. Eredetileg a nevében a „Népi” szó is szerepelt, de a Rajk-per után azt törölték. Én egy év múlva kerültem be a Nagyboldogasszony úti, Ménesi úti apácázárda épületébe, ahol akkor már a Műszaki Egyetemen és Főiskolán Hadmérnöki Tagozatainak Parancsnoksága volt, és kollégiumként működött. 1951-ben lett belőle hadmérnöki kar. 1952. őszén költözés: a kar megkapta a Lónyai utcai református gimnázium épületét (Kinizsi utca 1-7.). Jőmagam ide már csak államvizsgázni mentem, annak a dísztermében avattak főhadnaggyá. Egyébként jelentkezni kellett.

BK: Sikerült betölteni az induló létszámot?

LZ: Persze. Sokan jelentkeztek, de csak bizonyos tanulmányi átlag fölöttieket vettek fel.

BK: Tehát a legjobbkat odaválogatták.

LZ: Pontosan. Lehet, hogy ha nem jelentkezek magamtól, megtaláltak volna azok, akik toboroztak.

BK: Érdekes lehetett egy kísérleti oktatásban elsőként részt venni.

LZ: Itt jelent meg először a politikai gazdaságtan. Az orosz nyelv folytatódott. Abban az időben sok külső szakembert is hívtak előadást tartani. A gépjárművel

Kovácsházy

kapcsolatos előadásokat Balló Alfréd tartotta. A Nagyszőlős utcában a Budaörsi út felé haladva, az Ajnácskő utcánál van az a hatalmas autóbusz-garázs, aminek ő volt a főmérnöke. A garázs és szerviz tantárgyat

Feledy Béla

Balló Alfréd

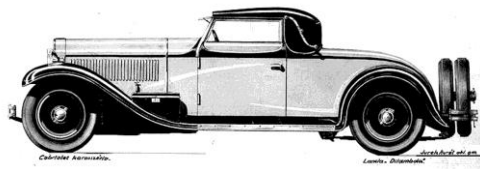
Feledy Béla tartotta, aki osztályvezető volt a Közlekedési Minisztériumban. Kovácsházy Ernő pedig nagyon híres konstruktőr volt. Ő is tartott órákat. Egy nagyon szép anyag, van róla az automobilizmus.hu c. honlapomon ami születésének 100. Évfordulójára készült. Kapott is a fia tőlünk egy „pro morte” plakettet.

BK: Honnan vannak ezek a képek?

LZ: Egyrészt a fia adta ide. Volt ennek az évfordulónak a kapcsán egy rendezvényünk. Sokáig Csonkával együtt dolgozott. Ezeket mind ő konstruálta. Kossuth-díjat is kapott.

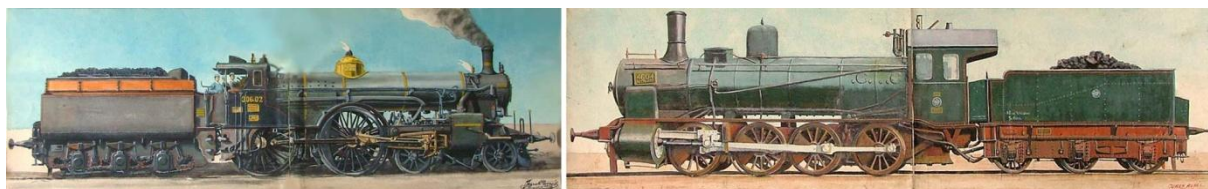

Később dömpereket, meg a traktorokat csinált. Legutoljára a Ganzban dolgozott, ott alkotta ezeket a hatalmas motorokat. Nagyon jó konstruktőr volt. Lehet itt olvasni Galamb Józsefről is, aki a híres Fordot tervezte. Aztán a magyar autógyártás századik évfordulóján csináltunk egy rendezvényt, ahol egy központi megemlékezés volt. A legtöbb előadó természetesen vendég volt, például a Közlekedési Múzeum igazgatója. De ott volt Jurek Aurél. Ő volt az autós tanszék vezetője a gépész karon, amikor én hallgató voltam. Korábban autókat tervezett, például ezt gróf Bethlen Istvánnak.

BK: Neki tervezték?

LZ: Egy vállalkozó megvette valahol az alvázakat külföldön, de a karosszériát mindig a Jurek tervezte. Még inkább érdekes, hogy ezeket ő rajzolta:

BK: Honnan vannak ezek a rajzok?

LZ: A lánya adta. Aztán vissza is adtuk neki, amikor lemásoltuk. 1917-ben, 13 évesen rajzolta. Ugyanitt Csonka Jánosról is írtam. A Csonka posta autó sokáig itt volt ebben az épületben. Amikor megalakult a Csonka Múzeum a Bartók Béla úton, elvitték. Míg itt volt, naponta sok százan láthatták, de oda csak előzetes bejelentkezéssel, ritkán lehet bemenni. Bejövetelkor az épület előtt láthatta Csonka János szobrát, Ágh Fábián alkotását, amiből kettőt öntettünk, a másikat a Csonka János téren állították fel, ahol a gyár volt. A Magyar Autóklubról is található egy anyag itt, és még sok másról, például Buszközlekedés Budapesten címmel. De ugyanezen a honlapon található egy sorozat az autós újságírókról:

Ezek között például sok azért érdekes, mert igen sok autós újságíró van, akik legalábbis írtak már cikket, vagy jelen voltak valamelyik sajtótájékoztatón. Akiket tudom, hogy meghaltak, azokat is beírtam. Ezek az anyagok viszont a sajtótájékoztatókon készültek:

BK: Most is eljár még ilyenekre?

LZ: Mindig. Például az előző kép utolsó előtti ikonja egy júliusi Toyota bemutatójáról mutat be fényképeket. Gyülekeztünk a város szélén, ahol beültünk ebbe az autóba, eljöttünk a Moszkva tér mellé, ahol zártkörű rendezvény volt. De az automobilizmus.hu című honlapomon nagyon sok minden van, filmek, oldtájmerek, karambolok, nosztalgiaplakátok, sőt, autós humor is. A főbb címek itt láthatók:

Mindegyik mögött nagyon-nagyon sok kép látható, többet, mint amit itt mutatok:

De itt még több van:

BK: Ezekből szokott felhasználni az előadásokon?

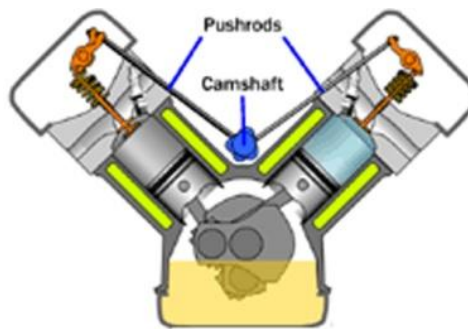
LZ: Természetesen használók.

BK: Hogyan fogadják a hallgatók ezeket a képeket?

LZ: Mikor bemegyek az órára, akkor az első öt percben vidám dolgokat vetítek, humoros

képeket, filmeket stb. Kérem a hallgatókat, hogy az óra vége előtt öt perccel szóljanak, akkor még tudok vetíteni humoros dolgokat. Azután jön a tananyag képeinek vetítése,

mint például ez a motor. De meg se tudom mondani, mennyi kép van a tananyagban.

BK: Kicsit kanyarodjunk vissza az egyetemre. Az egyetemi élményeket lezárva, még szeretném megkérdezni, hogyan zajlott régen az oklevélszerzés folyamata? Miből készült a szakdolgozata, diplomaterve?

LZ: Az egy autóvillamossághoz tartozó próbapad volt, amivel a gépkocsi villamos berendezéseit lehet ellenőrizni, beállítani.

BK: Nem tudom, hogy most mennyire ünnepélyes a védés, és régen ez hogy zajlott, mi volt a menete?

LZ: Régen az volt a szokás, hogy először a diplomamunka védése volt, utána az államvizsga néhány tantárgyból. Mi azt mondtuk, ha gyönyörűen megvédi a diplomamunkáját és utána az államvizsgán elbukik, mivel magyarázzák meg, hogy ki csinálta a diplomamunkáját. Dékán koromban megcseréltem a sorrendet, és azóta is a kar megtartotta ezt a szokását. Államvizsga után van a védés. Régebben szokás volt, hogy különböző gyárból, intézetekből is jöttek vendégek megnézni, kiket vegyenek fel a frissen végzettek közül.

BK: Az Ön védése hogy zajlott?

LZ: A Kinizsi utcában volt. Úgy rémlik, hogy akkor államvizsga nem volt, csak védés. Rajzolni kellett a táblára, ismertetni a dolgozat tartalmát. Három tanár előtt folyt védés.

BK: Tudta, hogy mi lesz utána, hova megy dolgozni, mi lesz a sorsa?

LZ: Volt az avatás, felavattak főhadnaggyá. A jó tanulók kapták a főhadnagyi rangot. A Kinizsi utcában volt az avatás, a díszteremben, amiből később tornaterem lett. Az avatás után ebéd, amelyiken megittam legalább három pohár bort, és amikor aztán mentem vissza a kollégiumba, úgy kellett villanyoszloptól-villanyoszlopig tántorognom. Életemben nem ittam annyi bort addig. Ma már hiába iszok, semmi hatása nincs.

BK: Volt olyan időszak, hogy gyakorlatilag elosztották a hallgatókat végzésük után.

LZ: Nemcsak a hadmérnöki karon, mindenhol ez volt. Te ide mész, te oda mész. A hadmérnöki karon mondták, hogy én a Haditechnikai Intézetbe kerülök.

BK: Ezt mi alapján döntötték el?

LZ: Fogalmam sincs, ezt nem mondták meg. Hármunkat osztottak oda. Amikor a parancsnokhoz bementünk, a parancsnok megkérdezte, milyen szakon végzett a bajtárs, akkor még ez volt a megszólítás. Mondtam, páncélos és gépjármű. Páncélos, nagyszerű, akkor menjen a műszaki osztályra. Amikor odamentem, az osztályvezető parancsnok mondta, maga azért került ide, mert itt csinálják a harckocsi aknákat. Semmi gépészet. Nyilván a parancsnok azt hitte, mint páncélos, értek hozzá. Milyen témákkal foglalkoztunk? Például ugróaknákkal, de volt egy műszaki téma is, amit én kaptam. Egy olyan órának a kifejtése, amit be lehet állítani, hogy mikor robbantson fel valamit. Kaptunk egy szovjet mintát, aminek a pontossága 12 nap múlva plusz-mínusz 6-8 perc volt. Mentem a MOM-ba, ahol ébresztőórákat gyártottak, de ott csináltak egy 8 napos órát. Jó, ha nincs 12 napos, a magyaroknak jó lesz a 8 napos is. Akkor elkezdtem konstruálni azt az órát. A MOM-ban legyártották. Kipróbáltam: másnap már fél órát késett. Azt már nem is vártam meg, hogy mi lesz 8 nap múlva. Aztán jártam bemutatókra. Volt egy magyar találmány, a kumulatív akna. Az azt jelentette, hogy egy műanyag fazékban volt a robbanóanyag, és annak a robbanóanyagnak a teteje nem vízszintes volt, hanem parabolikus mélyedéssel volt kialakítva. Amikor az felrobban, a robbanás a felületről központosítva indul el fölfelé. Hasonlóan, mint az üveglencsén áthaladó fény, ami egy fókuszban találkozik, és ki lehet égetni vele az embernek az ujját. Az aknából kirepülő robbanásnak is volt gyújtópontja. Azt jelentette, hogy amikor a harckocsi föléje ér, felrobban, kilyukasztja az alját, bent szétfröccsen a megolvadt acél, s akkor ott mindenki meghal. Volt egy bemutató. Czinege volt akkor a honvédelmi miniszter, ő is ott volt. Tőlünk 50 méterre elástak egy aknát, föléje 20 centiméter magasságra felbakoltak egy vastag páncéllemezt, hogy majd azt fogja átlyukasztani. Mi egy árokban voltunk, és azt mondták, a robbanás hangjáig nem szabad kidugni a fejünket, mert repülhetnek szilánkok felénk. A főtörzs kiadta a parancsot a robbantásra. Czinege akkor felugrott, de a mögötte lévő katona óriásit csapott a vállára és így semmit nem látott,

mert elesett. Mikor kidugtuk a fejünket, láttuk, hogy az a hatalmas acéllemez röpi felfelé erős csengő-bongó hangot hallatva. Mikor megnéztük, egy ujjnyi vastag lyuk volt a közepén

BK: Milyen más munkája is volt ott?

LZ: Nos, gyújtózsín. Tudja milyen a gyújtózsín szerkezete, ugyanolyan, mint a pertlié. Abban az időben még puskaporral volt megtöltve, amit a kínaiak találtak fel. Az volt az előírás, hogy másodpercenként egy centit kell, hogy égjen. Fűzfőn gyártották. 10 méter hosszúak voltak. Amikor új szériát gyártottak, 10 darabot kaptunk, hogy ellenőrizzük, gyorsabban ég vagy lassabban, esetleg kialszik-e, mert az is előfordult. Az udvaron szépen kifeszítettük, meggyújtottuk gyufával és stopperrel mértük a sebességet. Igen ám, de télen a pincében kellett ezt csinálni. Az égett gyapjú szaga bűdös, és 10-et végigégetni? Hihetetlen bűdösek voltunk a végén. Amikor befejeződött a munka, felszálltam a villamosra, pont a vezető melletti első ajtón. Felszáll egy néni, aki itt valami ég, itt valami ég - kiáltotta. A vezető leállt, elkezdte szétbontani a villamost. Gyorsan leszálltam.

BK: Majd folytassuk egyszer Leningráddal, de most vissza az egyetemre.

LZ: Nézzük akkor a honlapomon látható tanszéki fényképeket.

Ezek a régi-régi tanszéki szilvesztereken készültek. Középen Kádas, jobbra Jurek professzor.

Tanszéki kirándulás Kijevbe,

Ternai disznót perzsel,

Évfolyamtalálkozó Kecskeméten.

Baloldali képen Gálja, akinek Leningrában udvaroltam, róla majd még fogok beszélni. Középső képen Farkas Bertalan és Magyarai Béla az én szobámban, amikor még a mi hallgatóink voltak, végül a jobb képen Terplán docens látható a Jurek tanszékről.

Aspirantúra, első munkahely

LZ: Leningrád? Így nézett ki annak idején a központi épület, most is így néz ki egyébként.

Mellette látható a kollégium. Itt laktam a ötödik szinten, magyarul a negyedik emeleten. Három kollégium volt egymás mögött, ez volt a középső. Még egy érdekes kép, a menza. A földszinten főztek, az emeleten az étterem. Ott sokszor csináltunk hallgatói rendezvényeket.

A másik kép 1972-ben készült. Kirándultunk Leningrádba. Mindenki fényképezett, aztán csináltunk egy versenyt, kinek a fényképe a legszebb. Titkos szavazással ez a kép lett a győztes.

BK: Kezdjük az elején. 1949. után átszervezték a tudományos minősítések rendszerét szovjet mintára. Ez az aspirantúra hogyan működött, a egyetemről intézték, vagy kutatóhelyekről is lehetett pályázni.

LZ: Bárki jelentkezhetett, akár belföldi, akár külföldi aspirantúrára. Én a Szovjetunióba kértem. Egyhónapos bentlakásos, intenzív, orosz nyelvtanfolyam végén indulás Moszkvába. Több, mint harmincan szálltunk vonatra. Záhonyban át kellett szállni. Az utazás három napig tartott, hálókocsiban. Háromszáz kilométerenként a vonat megállt, hogy vizet vegyenek a gőzmozdonyba. Az utasok ilyenkor lerohantak a vízcsaphoz, hogy ők is vizet vegyenek, forró vizet a teához. Moszkvában két éjszakát voltunk. Az egyik este a nagykövet fogadott minket. Életemben először ott ettem banánt, abszolút nem ízlett. Utána megtudtuk, hogy ki hová megy.

BK: Úgy mentek ki, hogy nem is tudták hová?

LZ: Vagyishogy melyik városba, melyik egyetemre. Ahogy az előbb mondtam, engem a Leningrádi Politechnikai Intézetbe küldtek, amit most már a egyetemnek hívnak. A hidraulika tanszékre kerültem, mert a hidraulikus nyomatékváltót jelöltem meg témának, amivel foglalkozni akartam. Aztán kiderült, hogy ott hatalmas vízturbinákkal foglalkoztak, ezért egy

év múlva átmentem az autós tanszékre, ahol eredeti témámban dolgoztam. De még abban az évben le kellett tenni vizsgákat valami politikai tantárgyból, meg fizikából, és még két szaktantárgyból. Egy nő volt, aki a politikai tantárgyból vizsgáztatott és nagyon meg volt velem elégedve, kitűnőt adott. Az autós tanszéken aztán hidromechanikus sebességváltón dolgoztam. Kísérleteket is végeztem bolygóművekkel.

BK: Bolygóművek?

LZ: Nem tudja, hogy micsoda? Az óráimon ezt a témát mindig azzal kezdem, hogy minden talicskakerék bolygómű, mert az egyidejűleg forog a saját tengelye körül, és kering a föld középpontja körül. Meg azt is elmondom, hogy mi a különbség az angol keringő és a bécsi keringő között. Az egyik epiciklusokat ír le, a másik hipociklusokat. Szóval a kollégiumban együtt laktam egy Igor nevű orosz aspiránssal, aki annak idején Budapesten is harcolt. Mondta, hogy nagyon élvezte a várost. Életében először itt látott gangot.

BK: Igen. És ez neki ilyen nagy élmény volt?

LZ: Igen, mert Oroszországban olyan nem volt.

BK: Egyébként hogy hozták össze, jött valaki egy évekkal azelőtt ostromlott városból és beszélget azzal, aki bejött oda ostromlóként?

LZ: Ostromlóként? Felszabadítóként. Nagyon jól megvoltunk egymással. Sok mindenről mesélt. Gyakoroltatta velem az orosz nyelvet.

BK: Tartották utána is a kapcsolatot?

LZ: Nem. Hamarabb ment el, először haza, aztán valamikor később új munkahelyére. Akkor még nem tudta pontosan, hogy hová, csak annyit, hogy Szibériába. Kétségbe is volt esve, de a címét nem tudta megmondani. Második éve voltam ott, amikor megismerkedtem Gáljával, akit az előbb említettem. Egy másik aspiráns, Török Szilveszter udvarolt egy lánynak, annak volt Gálja az iskolatársa. Török Szilveszter hazajövele után sokáig a Kertészeti Egyetemen tanított, aztán az ország legismertebb természetgyógyásza lett. Ő ismertetett meg a 17 éves a Gáljával, aki éppen akkor érettségizett. Együtt jártunk, más nem volt.

BK: Mennyi ideig tartott az aspirantúra?

LZ: Három év. De volt, aki négy évig, sőt, volt, aki öt évig volt odakint. Például Papp Laci, aki hazajövele után a vár kazamatáiban, Magyarországon villamos energia-elosztó központjában dolgozott. Az ő aspiráns témája ugyanis nagyfeszültségű villamos vezetékekkel volt kapcsolatos. Dolgozatában hét számjegyű részletességgel kellett az adatokat kiszámítani, és azt csak kézi, tekerős számológéppel tudta csinálni. Akkor még számítógép nem volt. Három évig számolta. Később a nagykövetségen dolgozott Moszkvában, meg is látogattam egyszer. Sajnos, elég fiatalon meghalt. Az én védésem '56. novemberében volt. Idehaza akkortájt voltak az '56-os események. Események? Nagyon sokan szabadságharcnak, forradalomnak, meg mit tudom én, micsodának hívják, ami nem igaz.

BK: Mit lehetett hallani egyébként ott kint arról, hogy itt mi történt?

LZ: Leningrádban. Az aspiránsok, meg a diákok egy része október végén hazajött, részt akartak venni az itthoni mozgalmakban.

LZ: Szabad Európa.

BK: Tehát a hivatalos szovjet sajtóban semmit.

LZ: Semmit. A város utcáin állandóan szóltak a megafonok, a rádiót közvetítették. Október 30-án, az utcán sétálgattam, amikor egyszer csak megszakadt az adás. Egy kellemes hangú bemondó, Levitan, olvasta fel azt a kormány-nyilatkozatot, amelyben a Szovjetunió elismerte, hogy változtatni kell a politikájukon, tárgyalni fognak, és kivonják a csapatokat a magyarországi területekről, stb. Az utcai járókelők megállva hallgatták, s halottam, hogyan reagáltak: ocsiny haraso, mondták. Úgy értelmezték, hogy ez egy pozitív lépés a szovjet részről. Azért született ez a döntés, mert a politikai bizottságban akkor 60-40 %-ban voltak a béke mellett álló tagok, a kemény vonallal szemben. Ugyanaz nap Budapesten a Köztársaság téri pártközpontot a felkelők ostromolták, a védő kiskatonákat, Mező Imrét meg a bent talált politikusokat legyilkolták, a Nagykörúton barna-cipősöket akasztottak fel, párttitkárokat öltek stb. Amikor Moszkvába eljutott ez a hír, akkor megfordult az arány a kemény vonal javára, s úgy döntöttek, hogy mégiscsak bevonulnak az orosz csapatok, hogy rendet csináljanak Magyarországon. Amerika végig ellenezte a „forradalmat”, de a Szabad Európa akkor még független volt a kormánytól. Az tüzelte az itthoni híveit. Gyakorlatilag neki volt

Leningrádi kollégiumban (1955)

köszönhető, hogy mi történt az utcákon. Utasításokat adtak, mit csináljatok, hova menjete, hol szerezzetek fegyvert. Ilyesmiket sugárzott az a rádió. Amerika pontosan tudta, hogy nincs értelme az egésznek, mert érvényben volt az a jaltai megállapodás, miszerint Magyarországot az oroszok tartják megszállás alatt. Ezeknek a megmozdulásoknak a következménye az lett, hogy a kemény vonal Moszkvában tartósan kemény maradt, Gorbacsov glasznosztija emiatt tolódott ki negyven évvel. Sokkal hamarabb megkezdődhetett volna, ha nem lett volna Magyarországon ez a valami. Fura dolog, de ezt nem én találtam ki, amerikai, sőt izraeli tudósok cikkeiben olvastam. Mi is állandóan hallgattuk a Szabad Európát. Az ottani diákok, aspiránsok nagyon megoszlottak. Voltak olyanok, akik szerint éljen a forradalom, de a többség akkor is úgy vélte, hogy ez egy óriási, szerencsétlen baklövés.

BK: Amikor hazajött, akkor már nem is lehetett erről beszélni, tehát nem volt egy társalgási téma, hogy mi történt itt októberben. Volt valaki így az ismerősei, családja körében, akinek valami szerepe volt az eseményekben?

LZ: Nem. Az öcsém Repülőtiszt Főiskolán volt Szolnokon, mesélte, hogy őket bezárták, nem engedték ki, egész idő alatt karanténban voltak. A másik öcsém sem mondott semmit, az eseményekben nem vett részt.

BK: Egy kicsit még térjünk vissza az aspirantúrára. Hogy zajlott az a három vagy négy év? Hogy zajlottak a napok?

LZ: Volt, amikor reggel bementem a tanszékre, volt amikor otthon maradtam és dolgoztam, írtam a dolgozatomat.

BK: Az aspirantúra időszaka alatt volt olyan kötelezettség, hogy részt kellett venni az oktatásban?

LZ: Nem, csak a kutatásban. De különböző programokat szerveztek a diákoknak. Egyszer én tartottam előadást Liszt Ferencről. Volt ott egy zongorista, s amikor mondtam, hogy Lisztnek melyik rapszódijáról beszélek, lejátszott belőle néhány taktust. Viszont aki szervezte az estét, előtte megkérdezte, hogy Liszt melyik műveiről fogok beszélni. Felsoroltam. Akkor azt mondta, hogy a Kantáta Profána maradjon ki. A szovjet rendszernek valahogy az zene nem tetszett. Kihagytam.

BK: Szerveztek ilyen kulturális programokat saját maguknak is?

LZ: Igen.

BK: És egyébként mivel töltötték a szabadidejüket ezen kívül? Lehetett-e járni bárhova egyáltalán?

LZ: Akárhova. A Ladoga-tóra is többször elmentünk, meg egész Finnorszáig. Jártunk a tengerpartra is. Minden vasárnap elmentünk ebédelni ugyanarra a helyre. Odamentünk 12 előtt és háromig-négyig tartott az ebéd. Abban az időben az volt a szokás, hogy kihozták az előételt, mondjuk az orosz hússalátát, azt megettük. Fél óra múlva hozták a levest, fél óra múlva hozták a második fogást, újabb fél óra múlva hozták a desszertet. Beszélgettünk, ketten, hárman, négyen ültünk az ebédnél.

BK: Ismerkedtek a helyiekkel? Már nem az aspiránsokra gondolok, a lányokra.

LZ: Hát ugye Gálja. Gyakran látogattam őt szüleinél.

BK: Hogy éltek ott az emberek? Ott hosszú blokád volt a második világháborúban. Ez benne volt még valamilyen szinten a viselkedésükben?

LZ: Nem volt benne. De mesélték, milyen hihetetlen dolgok történetek, emberhúst is ettek. Borzasztó volt.

BK: Milyen volt akkor Leningrád?

Talán már mondtam, hogy az egyetem épületénél, a kerítés mögött kukorica-földek voltak. Most hatalmas lakótelepek vannak ott. Busszal, vagy villamossal jártunk be a városba. A Nyevszkij Proszip-ten sétálva a Sampaszkojá-nál megálltunk, bementünk. Ez egy icike-picike helyiség volt, az utcáról nyílt. Ott pezsgőket árultak, akármelyikből kértünk, kaptunk egy pohárral, majd még egyet, ki mennyit akart. Természetesen bor is volt ott. A borokról annyit, hogy csak a borok némelyikének volt neve, számozva voltak: 1. sz. bor, 2. sz. bor. Általában grúz borok voltak. Én a 21-est szerettem, annak volt neve is.

Cinándálinak hívták. Finom vörös bor volt. A borok többsége vörös volt. Én a fehér bort jobban szerettem akkor is.

BK: Magyar borokat?

LZ: Akkor még nem volt magyar bor odakint.

BK: Milyen árak voltak?

LZ: Ott minden olcsó volt. De '55-ben hihetetlenül nagy áruhiány volt. Krumplit nem lehetett kapni, csak Kínából importált szárított krumplit. Megfőzve hihetetlen pocsk íze volt. Egy évig nagyon-nagyon rossz volt az élelmiszerellátás. Aztán sokat javult.

BK: Ez a menzán is érzékelhető volt?

LZ: Ott is. Egy évig sokkal kisebb volt a választék. A mennyiség az hagyján, az meg volt. Nagyon ügyeltek arra, hogy minden forró legyen. Az éttermekben ha nem volt a leves elég forró, a pincér szó nélkül vitte vissza. Azóta is forrón szeretem az ételeket, főleg a leveseket, meg a főzeléket.

BK: Kaptak ösztöndíjat?

LZ: Hogyne. Elég szép ösztöndíjat, olyan 4-500 rubel lehetett. Abból vettem egy Kijev fényképezőgépet. Meg egy csomó hanglemezt. Mást nem igen.

BK: A szállásért is kellett fizetni? Az ösztöndíj az ellátási költségeken felül volt?

LZ: A szállásért nem kellett. Lényegében kajára, mozira, színházra, ilyesmikre költöttük.

BK: Voltak színházban, moziban?

LZ: Főleg, ha magyarok jöttek ki. A csárdáskirálynőt láttuk. Volt akkor egy külön est is, ahol Latabár lépett fel. A Csárdáskirálynő óriási siker volt. Mozikban nagyon sokszor vetítettek magyar filmeket is. A külföldi filmek nagy része hadizsákmány volt. De orosz feliratú magyar filmek is voltak, például a **Miska Arisztokrat**. Vagyis a Mágna Miska. Nagyon tetszett a közönségnek. Úgyannyira, hogy még egy cukrászdát is elneveztek róla.

BK: Adtak olyan filmeket is, ami a két világháború közötti korszakban készültek? A '30-as években?

LZ: Háború előtti magyar filmekre nem emlékszem. Magyarországról hadizsákmányként nem vittek filmet.

BK: Milyen német filmeket adtak, ami hadizsákmány volt?

LZ: Például olyan filmeket, melyekben egy nagyon híres színésznő, Röck Mrika szerepelt. Nagyon népszerű volt Oroszországban.

BK: Gondolom szovjet alkotásokat is, amiket nálunk is vetítettek.

LZ: Persze. Voltak nagyon jó szovjet filmek is. Például a Cirkusz. Ismeri a Drága föld, szülőhazámnak földje című dalt? Ennek első sora volt a háború alatt az orosz rádió szignálja. De voltak indiai filmek is, nagyon jók.

BK: Akkor tehát 1956. december 20-án jött haza.

LZ: Igen, Kisújszállásra, szüleimhez

BK: Hogyan volt tovább?

LZ: Egyik nap megjelent nálunk Török Antal, aki ösztönzött a szovjet aspirantúrára, meg Szluka Emil újságíró, az általa alapított Qualitas Találmányokat Értékesítő Vállalat igazgatója, s megkérdezték, hogy elmennék-e főkonstruktőrnek a Qualitashoz. Még előtte való nyáron Török Antal három helyre is elvitt, hogy válasszak. Elsőnek azt kérdezte, akarok-e visszamenni a Haditechnikai Intézetbe. Oda el is mentünk a János Kórháztól gyalog. Útközben egy akkora eső ért minket, hogy teljesen eláztunk, úgy állítottunk be Sárdy Tibor a parancsnokhoz, aki azt mondta, hogy ha akarom, visszavesznek. A másik hely Horváth Ede győri gyára volt, oda is levitt. Ilyen és ilyen beosztásokból lehet majd felfelé

haladni – mondta Horvát Ede. Aztán következett a Járműfejlesztési Kutató Intézet, a Bartók Béla úton. Igen, természetesen, fogadnának, ha odamennék, mondta Winkler igazgató. De a három közül egyik sem jött be, mert közben megalakult ez a Qualitas, ami helyileg a pártgarázsban volt. Nem tudom, tudja-e, az a Kárpát utca környékén volt. Akkor még ott volt Rákosi páncélozott autója is.

BK: Mivel foglalkozott ez a vállalat?

LZ: Találmányokat értékesített, még a nevében is benne volt, hogy Qualitas Találmányokat Értékesítő Vállalat. Ott kezdtünk ezt-azt-amazt csinálni.

BK: Azért ezt választotta, mert pénzben, beosztásban ez volt a legjobb?

LZ: Elsősorban azért, mert ők hívtak. Szluka utazgatott, hogy eladja a találmányokat, és többek között Svájcban, Zürichben talált egy három emberből álló kis vállalkozást. Nem tudom, mi volt a neve, csak azt tudom, hogy egy Erdélyből Zürichbe kiköltözött kövérek, nagyon kellemes zsidó bácsi vezette. Dolgozott ott egy eredeti svájci úr és volt ott egy dr. Irsay nevű úr is, akinek az I. világháború után elvették a birtokait a Felvidéken, és akkor Londonban telepedett le. Ők hárman és Szluka egy svájci-magyar vállalatot alapítottak, aminek a célja az volt, hogy magyar találmányokat, elsőnek egy dízel adagoló szivattyút, az u. n. Krávits szivattyút értékesítsék.

BK: Ezeknek az értékesítéseknek a bevétele az állam bevétele volt?

LZ: Nem volt bevétel. A folytatás az volt, hogy amikor Szluka hazajött, a kormány, illetve az illetékes miniszter felhőrdült, hogy milyen alapon mert alapítani ilyen vállalatot. Döntöttek: azt a vállalatot fel kell számolni, és a Qualitas csak megbízza a kinti céget, hogy értékesítsék azt a találmányt. A szerződésmódosítás céljából egy Svájcban végzett jogász, a Mogürt vezérigazgatója, meg én, hárman kiutaztunk Zürichbe. Egy hónapig tartott a tárgyalás. Az alatt én ott unatkoztam, szórakoztam. Egy hónap után sikerült a magyar minisztériumnak is megfelelő megállapodást kitalálni. Nem közös vállalat, hanem csak megbízásokat kap az ottani cég a Qualitastól. És akkor hazajöttünk. Volt a megállapodásban olyan is, hogy az értékesítéshez a műszaki támogatást mi megadjuk. Viszünk ki majd szivattyút, és próbapadon bemutatást tartunk azoknak, akik meg akarják venni. Pár hét múlva azzal a technikussal, aki legyártotta Krávitsnak a szivattyút, kimentünk Zürichbe.

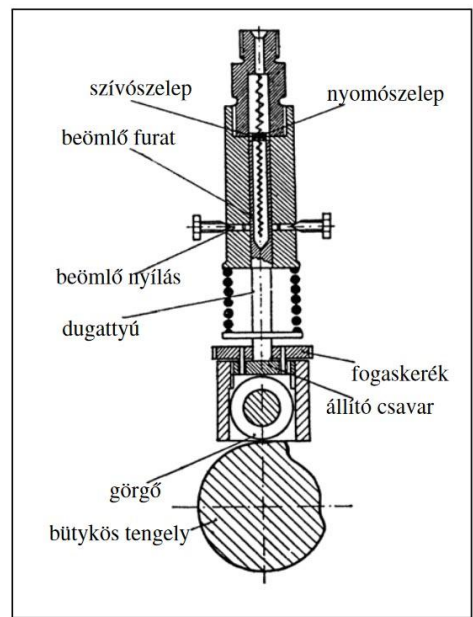
Az sem volt olyan egyszerű. December vége felé háromszor mentünk ki a repülőtérre, de a kód miatt állt a forgalom. Megígérték, hogy majd telefonál a repülőtér, mikor megy repülőgép. December 31-én jött a telefon, indulás! Gyorsan kirohantunk, felültünk egy repülőgépre. Ide adták a repülőjegyeket és abban benne volt, hogy Budapest-Zürich és vissza, de úgy ám, hogy két füzetben volt kiállítva. Az első füzet Budapest-Bécs és átszállással Bécs-Frankfurt. A másikban Frankfurt-Zürich. Akkor utaztam életemben először ilyen modern repülőgépen. Megérkezünk Bécsbe, simán átszállunk arra a gépre, amelyik ment Frankfurtba. Megérkezünk Frankfurtba. Én németül semmit nem tudtam, a technikus nagyjából tudott valamit gagyogni, nem sokat. Odamentünk a Lufthansa jegykezelő pultjához, elővettük a másik jegyet. Ott azt mondták, szilveszter van, nincsenek járatok, vissza kell menni Bécsbe. Onnan jöttek? Nem, Budapestről. Nem baj, Bécsig vissza fognak menni.

De kiderült, oda sincs már járat. Akkor a vitatkozás közben kiderült, hogy én tudok oroszul. Hívott egy vámost, aki szovjet hadifogságban volt, tökéletesen beszélt oroszul. A vámos segítségével bebizonyítottuk, hogy a Lufthansa volt a hibás: miért hozott el Bécsből, amikor ott tudták, hogy nincs tovább. Hát nem tudhatta, mert Frankfurtból való továbbutazás a másik jegyen volt, de azt nem mondtuk el. Jó, holnap majd mennek tovább Frankfurtból, addig majd a város és a repülőtér között egy szállodában fognak minket elrakni - mondták. Természetesen az ő költségükön. Az előkelő szállodában szilveszteri vacsorát adtak. Éjfélkor tűzijáték, meg minden. Másnap, viszonylag korán megjött a Lufthansas ember, azonnal indulunk, mert megy egy repülőgép, amelyik ugyan valahol leszáll, de elmegy Zürichig. Gyorsan egy telefon Budapestre Szlukának, azonnal telefonáljon Zürichbe, hogy mikor fogunk megérkezni. A zürichi repülőtéren bemondta a hangosbemondó, menjünk az információhoz. Odamentünk, ott mondták, hogy most kapták meg az értesítést, már nem tudnak értünk jönni, ülünk fel a buszra. A zürichi pályaudvarnál lesz a végállomása a busznak, ott fognak minket várni. Tényleg ott szállunk le. Egy nagy táblára ki volt írva a nevem. Mindenkinek az orra alá tartották. Egy hölgy elvitt egy szállodába azzal, hogy másnap, másodikán fog értünk jönni és bevisz abba az irodába, ahol a cég van. Elkezdtek a kísérleteket, de az a példány, amit kivittünk, nem volt precíz, nem tökéletesen működött. Akkor lehetőséget adtak, hogy a technikus egy kis magánműhelyben legyártson egy tökéletes példányt. Aztán azt egy laborban fel lehetett tenni egy motorra és lehetett vele kísérletezni. Néha Irsay hozott oda embereket, akik érdeklődtek a szivattyú iránt. Az volt az érzésünk, az Irsay saját üzletet akar ebből csinálni. A kísérletek folytak. Nyár elején azt vettük észre, hogy a napidíjak kezdtek kimaradozni. Ja igen, az első kiküldetés alkalmával a napidíjat a Mogürttől kaptuk, az új szerződés szerint viszont már a svájci cégtől kellett, hogy kapjuk. Kaptuk is, de egyre kevesebbet és ritkábban. Aztán valamikor nyáron már az is megszűnt. A kísérleteket is leállították, egész nap otthon voltunk. Addig, amíg meleg volt, kimentünk a szabad strandra, ott voltunk egész nap. A szállodát nem tudtuk fizetni, de a szálloda azt mondta, nem rak ki, mert akkor sose látja a pénzét. Reggelit még kaptunk, mert az a szálloda árában benne volt. Ebédet meg vacsorát már nem. Kiderült, hogy amikor a banknak bemutatták az új szerződésüket, ami már nem vállalatiról szólt, hanem csak megbízásról, a bank azt mondta, erre nem ad pénzt. Telefonáltunk a Mogürtnek, mondták, hogy nyugi, nyugi, majd ők fogják fizetni, hogy mikor, még nem tudni, nyugi. Aztán valamikor októberben a mogürtös telefonált, hogy végre összegyűlt annyi tartozása a cégnek, aminek alapján felmondhatják a szerződést. A nagykövetségtől megkaptuk a pénzünket, amit felvettünk, majd egyenesen mentünk az áruházakba. Hetek óta tervezgettük, hogy mit veszünk. Bevásároltunk az egyikben, ahol megadtuk a szállodai címünket. Mentünk tovább, szállodacím, mentünk tovább, szállodacím. Este 7 óra környékén megyünk haza. A szálloda igazgatója várt minket, rámutatott a hatalmas

szívószelep, nyomószelep, beömlő furat, beömlő nyílás, dugattyú, fogaskerék, állító csavar, görgő, büttyös tengely

csomaghegyre. Kifizettük a szállodát is. Ez este volt, a repülőgép két nap múlva indult. A csomagok nagy részét nem lehetett repülőgéppel elvinni. Becsomagoltuk egy ládába, kivittük az állomásra és feladtuk. A technikus a lányának küldte, én meg az öcsémnek, aki akkortájt házasodott. Ugyanis megmondták a mogúrtösök, hogy vámot kell majd fizetni, de hogyha fiatal házasok kapják, akkor a nászajándék után nem kell. Felültünk a repülőgépre, hazajöttünk. Ez volt a zürichi kiküldetésünk majdnem egy évének a története. Ami a nászajándékot illeti, a fináncok hónapokig visszatartották a csomagokat, mert azokban nagyon sok holmi volt. Aztán kiadták, és másnap megjelent egy rendelet, ami értékhatárt szabott ki

BK: Mi lett a sorsa ennek a kapcsolatnak?

LZ: Felmondták, sikerült a szerződést teljesen felbontani. A vicces dolog az volt, hogy amikor még kint voltunk, Szluka egyszer-kétszer beszélt telefonon a céggel, még a tárgyalás alatt is, emiatt bevitték a kistarcsai internáló táborba, hogy ne tudjon érintkezni a svájciakkal. Utána kiengedték persze, amikor az ügy lezárult.

BK: Maga a Qualitas is megszűnt?

LZ: Megszűnt. Elég hamar utána megszűnt.

BK: Hogy került át az ATUKI-ba onnan?

LZ: Nyáry Sándor, az igazgató, ismert engem még a Haditechnikai Intézetből, onnét ment át igazgatónak az ATUKI-ba. Amikor megtudta, hogy itthon vagyok, meghívott, hogy menjek oda tudományos igazgatóhelyettesnek.

BK: Mit csinált az ATUKI?

LZ: Automobil kísérleti állomásként az autóközlekedés problémáival foglalkozott, műszaki, gazdasági, szervezési témákban.

BK: Akkor szakmai háttérintézmény volt tulajdonképpen?

LZ: Pontosan. Utakat vizsgált, hogy megfelel-e annak a minősége, műszert konstruált, amivel a motorokat lehet vizsgálni az autójavító műhelyekben, autóalkatrész-felújítási technológiákat dolgozott ki.

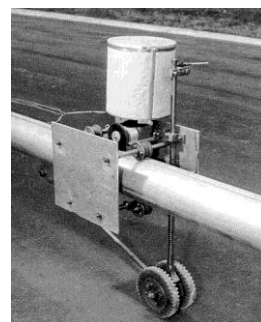
BK: Ezek állami megrendelésre készültek. Mennyire hasznosultak?

LZ: Gyakorlatilag mindent, amit kidolgoztak, hasznosított az AFIT is, meg más közlekedési vállalat is.

BK: Milyen gyártókkal volt kapcsolatban?

LK: Gyártókkal nem nagyon, mert nem járműfejlesztés volt a mi dolgunk, azt a JÁFI csinálta. Mi a közlekedés oldaláról voltunk az autótechnika kutatói. Műszaki kutatás folyt, nem annyira elméleti.

BK: Itt két évig volt főállásban igazgatóhelyettes, utána meg másodállásban.

LZ: Igen, mert '59-ben felkeresett engem az ÉKME-ről Orosz József docens, meg Ternesz Vilmos, az egyetemi párttitkár, hogy nem mennék-e el tanszéket csinálni a Közlekedésmérnöki Karon, amit akkor még Közlekedési Üzemélmérnöki Karnak hívtak. Még a Kinizsi utcában volt akkor a kar. Jó, gyerünk, elvállaltam. A rektor hozzájárult, hogy továbbra is maradhatok igazgatóhelyettes az ATUKI-ban, másodállásban.

BK: A tanszékszervezésről beszéljünk, és hogy a kar hogyan strukturálódott bele a BME-be.

LZ: A közlekedésmérnök-képzés 1951-ben Szegeden indult az Őthalmi laktanya épületében, majd a Vásárhelyi sugárúti volt gépkocsizó laktanyában. Irányító főhatósága a Közlekedés és Postaügyi Minisztérium volt. Első lépésként a vasútépítési és vasúti üzemeltetési szakok indultak. Az oktatást 16 oktató végezte, akik közül hatan Budapestről jártak Szegedre. Közülük 11 volt főállású, de több óraadó is közreműködött az alaptárgyi és szaktanszékeken, valamint az akkori előírásoknak megfelelő politikai, nyelvi, katonai és testnevelési feladatok ellátására szervezett oktatói csoportokban. 1952-ben az egyetemet Szolnokra helyezték át, ahol a megyei Bíróság épületében kapott helyet. Itt alakult meg a gépjármű üzemeltetési szak. Szolnokon végzett több oktatónk is, Kurucz Karcsi például.

BK: Miért kellett onnan Budapestre költöztetni?

LZ: Két oka volt, az egyik az, hogy '47 egymás után alapították az egyetemeket, Veszprém, Miskolc stb. '56 környékén rájöttek, hogy az túl sok. A másik az, hogy a város vezetőségének, polgárságnak valahogy nem tetszett az ottani diákság. Gyakorlatilag nem is harcoltak azért, hogy az egyetem ott maradjon. Pedig egy egyetemi város egész más rangú, mint egy egyetem nélküli város. Ezért aztán felhozták Budapestre, ahol már karként működött, az ÉKME-n. Akkor még két egyetem volt itt, a másik a BME volt. Ha jött egy külföldi vendég a Budapesti Műszaki Egyetemre, a rektor fogadta. Egy nap múlva az ÉKME rektora fogadta ugyanabban a helységben. A vendégek röhögtek. Később össze is vonták a két egyetemet, bár egy darabig arról volt szó, hogy az ÉKME-t Győrbe helyezik. Lux rektorhelyettes volt megbízva a szervezéssel. Nagyon ügyesen csinálta. Én nem tudom, hány milliárd forint volt eredetileg betervezve. De ez is kell, az is kell még, és amikor tízszeresére emelkedett az összeg, a minisztérium azt mondta, nem lesz. És akkor a Közlekedésmérnöki Kar a Kinizsi utcába költözött, az ottani Lónyay Református Gimnázium épületébe, amelyet előtte már a

Hadmérnöki Kar használt. Ugyanis Hadmérnöki Kar is megszűnt, mert túl sok tisztet képeztek. Gyakorlatilag az utolsó egy-két évfolyam hallgatói már felavatáskor civilbe öltöztek, és civil helyekre mentek dolgozni.

BK: Tanár úr volt Szolnokon, az akkori Közlekedési Műszaki Egyetemen?

LZ: Nem. De 10 évvel később az egyetem megalakulásának évfordulóján volt egy rendezvény Szegeden, a Tisza a túlsó partján, ahova már megtervezték az egyetem épületét, a Tisza Szállóval szemben. Mikor ott voltunk, akkor már egy vendéglő volt a helyén.

BK: És aztán Ön csinált egy autós tanszéket Budapesten.

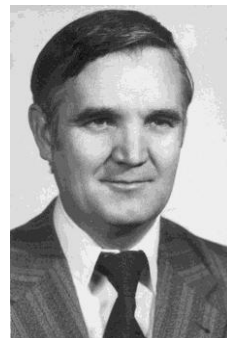
LZ: Ahogy már korábban mondtam, '60-ban keresett meg engem a párttitkár, meg egy docens a karról. Akkor még az ATUKI-ban dolgoztam, kérték, hogy alapítsak egy tanszéket.

BK: A gépész karon volt akkor olyan tanszék?

LZ: Volt, a Jurek-féle Gázgépek és Autómozgók Tanszék. Annak idején az oktatta az autós tantárgyakat nekem is.

BK: Mi volt a két tanszék profilja között a különbség?

LZ: A gépészkaron konstruktőr képzés folyt, itt pedig az üzemeltetés, a fenntartás, a javítás, szakmában kellett az embereket kiképezni. Ez a közlekedéshez kapcsolódott, az pedig az iparhoz. A szaktárgyakban is volt különbség, de a matematika, mechanika stb. ugyanaz volt. Az új tanszékre oktatókat is kellett találni. Már nem is tudom, hogyan akadtam rá Ilosvay professzorra, aki akkor még a Csepel Autógyárban dolgozott tervező mérnökként. Harkovban végzett. Az ATUKI-ban találkoztam vele először. Beszélgettünk. A végén azt mondtam neki, honnan az istenbe vetted ezt zöld zakót. Azóta is emlékszik rá. Az egyik jó barátját, aki szintén a Szovjetunióban végzett, Józsa Lacit, ő hozta be. Aztán átjött a Jurek-tanszékről Ternai. Annak idején ő is lejárt Szolnokra.

BK: Akkor volt olyan feltétel, hogy egy tanszéken hány oktatónak kell lenni?

LZ: Abszolút nem. Annyira lehetett bővíteni, amennyire szükség volt, a tantárgyak óraszámára szerint. Nem volt probléma a létszám-bővítéssel. Szépen nőttünk, nőttünk. Megkezdtuk az oktatást. Három-négy tantárgyunk volt, természetesen mind autóval kapcsolatos, szerkezetten, szerviz, javítás.

BK: Emlékszik rá, hány hallgató kezdte azokat az órákat felvenni a tanszéken? Hogy volt ez: beillesztették az órarendbe, tanrendbe, a tanszék által kínált tantárgyak is bekerültek a tanrendbe?

LZ: Abban az időben még a régi típusú volt tanterv. Vagyis a tantárgyak zöme szakonként azonos volt, benne két-három szabadon választható tantárggyal. A hallgatók tanulókörönként ugyanazokat a tantárgyakat tanulták végig, akkor még négy éven át. Hogy kik végeztek Magyarországon autós mérnökként? Csináltam egy COMPANIA AUTOMOBILIS füzetet.

Abban látható, hogy először csak a gépész karon végeztek autósok. Ezek között azt nézem, él-e még valaki. Kabai az ATUKI-ban dolgozott velem együtt, meghalt. Körmendy Ágoston a MOGÜRT-nek volt az igazgatója, sajnos, ő sem él már. Sidó Ferenc is az ATUKI-s volt.

1950. Gépészmérnöki kar

Boronyák András, Budapest, I. Bem rkp. 25/a.
Buzogány József, Budapest, IX. Mester u 21.
Debreczeni József, Budapest, 1156. Páskomliget u. 31.
Dénes Róbert, Budapest, Légrádi K. u. 18.
Illés Tibor, Budapest, 1192. Kapisztrán u. 5.
Kabai Imre, Budapest, 1111. Irinyi József u. 31. IV. 6.
Körmendy Ágoston, Budapest, 1024. Margit krt. 5/A.
Novák Lajos, Budapest, VI. Nagymező u. 46.
Rajzik Miklós meghalt
Rózsa Sándor, Budapest, 1111. Budafoki u. 15.
Sidó Ferenc dr., Budapest, 1113. Ulászló u. 39/41.
Simkó Aladár, Budapest, XI. Fadrusz u. 26/a.
Székely László, Budapest, 1016. Gyula u. 1.
Székely Zoltán, Budapest, 1072. Akácfa u. 7.
Szirtes Tamás, Budapest, VII. Rákóczi u. 12.
Szücs László, Budapest, 1015. Batthyány u. 14.

A következő oldalon szereplő Dezsényi György már nyugdíjban van, de időnként belátogat a tanszékre. Gampe Károlynak gyára van Csepelen. Muzsnai is meghalt, nagyon jó kapcsolatban voltunk. A Hadmérnöki Karon 1952-ben negyvenen végeztünk, köztük Török Antal, aki egy év múlva a leningrádi aspiranturára ösztökölt. Módli József leszerelése után ide került a karra. Honfi Imre haláláig katona maradt. Gyönyörű katonai temetést kapott. Az egy évvel később végzett gépészkariak között ilyen nevek vannak: Benyó Pál, Flamisch Ottó, Fülöp Zoltán, Töröcsik László, Szabó László, Lebovics Imre, mindnyájan szép karriert futottak be.

BK: Lebovics, a későbbi könyvtárigazgató?

LZ: Igen.

BK: Azok a hallgatók, akik az első évfolyamokon mint autós mérnökök végeztek, hol helyezkedtek el?

LZ: Akkor még volt egy bizonyos mértékig irányítás. Felajánlották, vagy ide, vagy oda. Természetesen autós vállalatokhoz, kutató intézetekhez, különböző cégekhez, gyárakhoz, IKARUS-hoz, Csepel Autóhoz stb. Mindenkinek rögtön meg volt a helye. Itt pedig most részleteket mutatok a hallgatói tablóból.

Emőd István

Nándori Ernő

Varga Ferenc

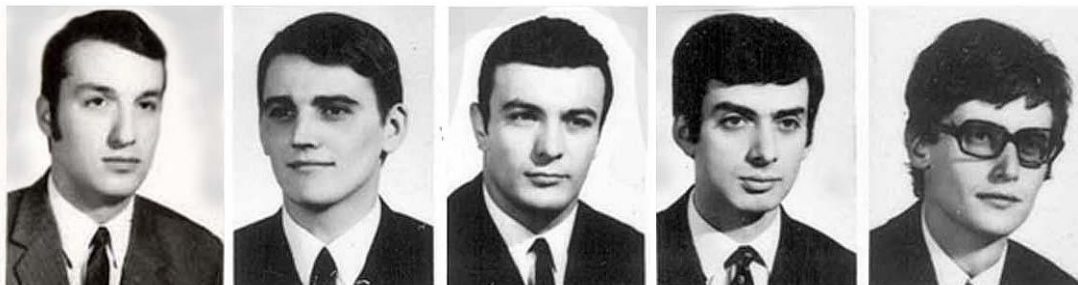

Gilicze Éva

Kádár Lehel

Emőd István Jureknél végzett, docens nálunk a tanszéken. A többiek mind az én hallgatóim voltak. Legrégebben Nándori és Varga végzett, 1964-ben. Nándori sajnos már meghalt. Varga Feri ny. egyetemi docens, ma is a szemben lévő szobában trónol. Gilicze Éva '65-ben végzett, dékán is volt, ma Professor Emerita. Kádár Lehel tudományos főmunkatárs, kiváló konstruktor ma is. Nézzük a következő sort:

Borbás Lajos

Bakonyi István

Kőfalvi Gyula

Farkas Tamás

Nagyszokolyai Iván

Utánuk végzett Borbás Lajcsi címzetes egyetemi tanár, Bakonyi minisztériumban dolgozott, Kőfalvi világhírű balesetkutató. Farkas Tamás Amerikában él, ahol nagy karriert futott be. Nagyszokolyai sokáig a győri egyetemen oktatott. Most az Autótechnika folyóiratot csinálja.

Dajka József

Melegh Gábor

Kisdeák Lajos

Dékány Dénes

Palkovics László

Dajka József, neki köszönhető a Mementó Park. A kerületben volt képviselő, az ő ötlete volt. Akkor kezdték bontani a szobrokat, de csak lerakták oda. Az ő javaslatára csináltak aztán szoborparkot, ami most nagyon szépen néz ki. Melegh Gábor docens, ma is bejár minden nap.

Kétszer is volt tanszékvezető. Kisdeák Lajos azóta is nagy főnök a MOL-nál. Dékány Dini sokáig volt az igazgatója a balatonfüredi üdülőknek. Egyébként úgy volt, hogy végzése után, idejön tanszéki mérnöknek. Egy hónapig itt is volt, aztán a Gazdasági Főigazgatóság dupla fizetéssel alkalmazta, és persze lement Füredre. Sokszor voltunk nála nyaralni. Hat évvel ezelőtt, amikor még ő volt a füredi üdülő igazgatója, tankörtalálkozót rendezett. Palkovics első utódom volt a tanszékvezetésben. Ő alapította a Knorr kutató intézetét.

Most államtitkár. Nos, csak néhányat mutattam be a majd háromezer volt hallgatóm közül. Pedig százával vannak, akik nagyon komoly karriert futottak be. Böven akad köztük igazgató, főmérnök, de még tanszékvezető is, mint például Hanula Barna, Győrben.

BK: Milyen volt a tanszék infrastruktúrája?

Előbb mutatok két képet. A baloldali a Kinizsi utcai épület folyosóján készült. Azt a faliújságot én csináltam. Jobb oldalon egy május elsejei felvonuláson kari hallgatók láthatók.

LZ: Láttam azt a képet, amelyiken a Kinizsi udvarán volt a „labor”? Ott kezdődött a motorszerelési gyakorlat. Aztán lent a pincében folytatódott. Rádi Sanyi bácsi vezette ezeket a szereléseket. Azok mind olyan motorok voltak, amiket a vállalatok kiselejtezték. Elég volt mondani, kérünk még motort, másnap már hozták is. Amúgy működőképesekek voltak. Két-két hallgató kapott egy-egy motort. Szét kellett szerelni, majd összeszerelni. Egyszer, amikor az egyiket

szétszerelték, valami értékesebb alkatrész hiányzott belőle. Az előző hallgató ellopta. Akkor Sanyi bácsi azt csinálta, hogy lemérte a súlyát, és összeszerelés után ellenőrizte. A súlya megvolt, de a legközelebbi szétszereléskor téglát találtak benne. Ekkor úgy döntött, hogy a motort be kell indítani. Ha megy, rendben van, ha nem, szedik szét megint. De azt hiszem, hogy azt a rengeteg fotót, amit most mutatni fogok, valamilyen rendszerbe kellene foglalni. Kezdjük a régi, fekete-fehér képekkel, amelyek a diákok utazásaiból, kirándulásaiból mutat három eseményt.

Azt hiszem, talán már mondtam, hogy minden évben a hallgatóknak több mint a fele a nyári gyakorlatot külföldön végezte. Az első kép Varsóban készült. A másik kettő hallgatói kiránduláson. Most ballagási képeket mutatok. Először a fekete-fehérek közül néhányat:

A menet a Mária utcai kollégiumból indult, és a Kinizsi utcában ért véget.

Ott mindent lepakoltak, s meghallgatták üdvözlő beszédemet, aztán bevonultunk vacsorázni. Később természetesen színes képeket csináltam. Az első kép „komoly” ballagáskor készült, a

másik kettő vidám ballagáson. Azokra az volt a jellemző, hogy a kollégium udvarából indult a menet, élükön egy hintó, amiben az ívé- király és az ívé- királynő ült, vagyis azok, akik a legtöbb elégtelent kapták öt-hat év alatt. A hintót a „szűzek” húzták, azok, akik egyszer sem buktak. Ők fegyencruhában voltak, aminek egyszer nagyon mulatságos következménye volt. Indulás előtt mind a nyolcan kimentek a sarki kocsmába, hogy igyanak valamit. Hamarosan óriási szirénázással két rendőrautó állt meg a kocsmá előtt, hogy a fegyenceket elvigyék. Ugyanis egy néni az utcáról felhívta a rendőrséget, hogy szökött fegyencek mulatoznak a kocsmában. Sajnos, ma már semmilyen ballagás nincs.

BK: Ezek milyen fényképek?

LZ: Alcsút szélén volt egy futballpálya. A hallgatók a tanszék dolgozóival mérkőztek. Meleg Gábor volt a hallgatók kapusa. Egy-kilence vezettek a hallgatók. Ternainak nem sikerült elkapnia a labdát amikor a hallgatók 1:9-re vezettek. Egy perccel a befejezés előtt még egy

gólt kaptunk, így, mint látható egy-nulla lett **a tanszék javára**. Ennek a „címernek” pedig ez a története: még a Kinizsi utcában jelíges pályázatot írtak ki a hallgatók az akkor divatba jött díszes, figurás, képes trikóra. A 14 pályázatból az enyém nyert. A hallgatók büszkén viselték trikójukat. Az U betű az universitas első betűje. Megmutatom a tanszék jelvényét is. Nem tudom, mondtam-e már, hogy 1979-ben három tanszékből, a vasutásból, a repülősből és az enyémből intézet alakult.

Ennek nagyon sok előnye volt, közös, hatalmas könyvtár, nagy műhely sok kiszolgálóval. Sajnos, jött egy időszak, amikor nem tudom miért, az intézetek nagy részét felszámolták. Mostanában egy másik divat az lett, hogy tanszékeket egyesítettek, de nem gondoltak a régi intézetek esetleges visszaállítására. A mi intézetünk jelvényében egyébként a J épület falán lévő sárkányrepülő szobor képe látható.

BK: Beszéljünk arról, amikor (újra)egyesült a két egyetem a '66/67-es tanévben.

LZ: Egy évre rá áthelyezték azokat a tanszékeket, amelyek mobil gépeket tanítottak: repülőgép, hajó, vasúti járművek, gépjárművek, anyagmozgató gépek. Egy évig a karon voltak, aztán egyesítették az azonos profilú tanszékeket, a két vasutast, a két autóst stb.

BK: Mikor lett a Közlekedésüzemiből Közlekedésmérnöki Kar?

LZ: Amikor megalakult Győrben a főiskola. Kitalálták, hogy az ott végzetteknek a címe legyen üzemmérnök, és akkor kiment a karunk nevéből az üzem szó.

BK: Akik Győrben elkezdtek oktatni, már teljes állásba mentek, vagy innen átoztattak?

LZ: Volt ilyen is, olyan is. Például Nagyszokolyai, akit mondtam, hogy nálunk végzett, őt szerettük volna megtartani, de olyan ösztöndíjat kapott, amiben kikötés volt, hogy Győrbe megy végzése után. Budapesten volt egy felsőfokú technikum, annak az igazgatója Kázmér Tibor eleinte lejárt, aztán leköltözött és ő lett a tanszékvezető.

BK: Milyen K+F feladatokat csinált a tanszék. Akkor KK-nak hívták.

LZ: Úgy mondtuk, a kákán is csomót kerestünk.

BK: Jól prosperált a tanszék a KK feladatokból?

LZ: Hogyne, rengeteget dolgozhattunk. Csuklós busz. Dezsényi volt a vezetője a munkának.

A BKV-nál a kiselejtezésre váró buszokból azt, amelyiknek jó volt az eleje, egy másiknak a hátulja, azokat idehozták és összedolgoztuk. Akkor az Ikarus rájött, hogy ebben van valami, s elkezdte a csuklós buszokat gyártani. A darus kocsinak a daruját is a tanszék tervezte. A jármű már készen volt, nekünk csak egy olyan darut kellett hozzá konstruálni, amely annyira alacsony, hogy a teherszállító repülőgépekbe is be tudjon férni, amelyekben ezeket szállítani szokták. A harmadik egy egészségügyi utánfutó. Sorolhatnék még sok konstrukciós munkát, de másfajta jellegű feladatokat is csináltunk, motorok élettartam-vizsgálata, olajfogyasztás csökkentése, olajadalekok minősítése, lengéskényelmi vizsgálatok stb. Természetesen voltak kimondottan elméleti problémákat vizsgáló feladataink is.

BK: Egyébként ez úgy működött, hogy kaptak egy ilyen munkát, és ebbe a hallgatókat is bevonták?

LZ: Volt olyan is, amikor a hallgatókat bevontuk.

BK: Anyagilag mit jelentett a KK?

LZ: Abban az időben minden ezer forint bevételből 800 forintot kaptak azok, akik csinálták. Később, hogy több jusson az egyetemnek, már csak 70 %-ot kaptak. Aztán a minisztérium is elrendelte, hogy nekik is kell belőle. A végén már csak a bevétel 30-40 %-át kapták azok, akik dolgoztak. A mi tanszékünkön volt az a gyakorlat, hogy mindenki a jutalékából 1%-ot leadott a titkárnőnek. Abból fedeztük a kirándulásokat. Mindenki szívesen adta, mert tudta, hogy végső soron öneki is haszna lesz belőle.

BK: Ezeken a tanszéki kirándulásokon kívül milyen közös programokat csináltak még?

LZ: A szilveszteri vacsora. Ezeket a Kinizsi utcában kezdtük rendezni, sok vendéggel:

Az első képen a háttérben Baló Alfréd meghívott előadó. Érdekessége, hogy Elek Ilona kardvívó világbajnok testvére volt a felesége. Ahogy megyünk a Kosztolányi tértől a Budaörsi út felé, balra van egy hatalmas autóbustelep. Az egy világhírű épület volt annak idején, amikor építették, ő ott volt főmérnök.

BK: Itt miért biliből isznak?

LZ: Mert „kompania automob**ilia**” volt a neve. Kurucz Karcsi beállított, hogy itt a bili, a kompaniáé. És attól kezdve a pohárköszöntők helyett biliköszöntők voltak.

BK: Az egy igazi nyúl?

LZ: Persze. Ternai lőtte. De disznót is vágott, gyakorlatilag ő hozta mindig a nyersanyagot a szilveszteri vacsorára.

BK: Ki készítette el?

LZ: A Ternai mamája, meg a barátnője. Középső képen a könyvtárosunk. Arra emlékszem, hogy amikor Leningrádban színházban voltunk, s ki akartunk menni a sorból, előtte elhaladva ránk szólt, ne a fenekünket mutassuk, forduljunk meg. A jobboldali képen jobbszéli Magyar Jóska könyvtárosunk látható. Először kollégiumban volt nevelőtanár, de ki akarták rúgni, mert iszákos volt. Amikor kirándultuk, az volt a szokás, hogy a saját szülővárosában mindenki vendégül látta az autóbusz összes utasát. Ő Fegyverneken született. Ott volt egy kocsmá az út mellett. Bementünk. Mindnyájan főnököknek szólítottuk. A kocsmáros meg az ott lévők elképedtek? Te főnök vagy? Ő maga mesélte, hogy egyszer megfogadta, nem fog bemenni a kocsmába, amikor elmegy előtte. Elment előtte. Dicséretes, mondta, majd megfordult: ezért megérdemlek egy pohár bort.

BK: Most is vannak még egyébként ilyen tanszéki szilveszterek?

LZ: Mostanában tanszéki karácsonyok vannak, egészen más jellegűek. Az első képen karácsonyi dalt énekelnek tanszékünk oktatói, doktoranduszai. A másodikon a táncoslábú Timea látható, aki nem véletlenül kapta ezt a jelzót. Hihetetlenül szépen táncol. Tanszékünk oktatója. A következő képen Melegh Gábor lánya, aki nagyon szépen énekel. Rendszeresen

fellép több helyen is, például a Vármű körúton lévő For Sale-ben, ahol én is meghallgattam néhányszor. Egyébként ügyvéd, többször segített a jányomnak is, amikor jogi tanácsra volt szüksége. Filmet is csináltam az esküvőjén. És

vannak születésnap rendezvények is hol itt, hol ott. Az első egy vendéglő, kettő tanszéki:

BK: Másmilyen összejövetelek?

LZ: Húsz évvel ezelőtt meghívtam a legközelebbi barátaimat a feleségükkel együtt egy vendéglőbe. Ott azt javasoltam, hogy minden hónap második csütörtökjén valahol találkozunk. Ez a társaság eredetileg 13 fős volt, és azóta is havonta találkozunk. A találkozókat valamelyikünk lakásán, vagy valamelyik vendéglőben tartjuk.

Az első képen nálam, a másodikon Böbe babánál, a volt titkárnőmnél. Az utóbbi időben legtöbbször a Paulay Ede utcába megyünk, a Pesti Vendéglőbe.

BK: Tanszéki élet.

LZ: Azon gondolkodom, mit mondjak erről. Minden hétfőn tanszéki értekezlet volt. Legkülönbözőbb dolgokról beszéltünk, beszélgettünk, nem csak hivatalos dolgokról. Itt van a füzet, amiben mindig feljegyeztem a megbeszélte témákat. Például: tanszéki kirándulások, szigorlati kérdések, buék, dicséret a káderanyagba, kisdoktorik, cikkek írásának határideje, kik legyenek a demonstrátorok, KK állapota, diplomatémák, ciklikus oktatás stb. Az utóbbiról annyit, hogy azt én vezettem be a karon.

BK: Mi volt annak a lényege?

LZ: Minden héten csak két tantárgy volt az órarendben. Az ötlet Veszprémben indult el, de ott minden héten csak egy tantárgy volt. Nálunk reggel 8-10-ig vagy 11-ig volt egy tantárgy, utána egy másik tantárgy, szintén két vagy három órát. Aztán a hallgatók hazamentek. Tehát mindig két tantárgy váltogatta egymást, az egyik héten mondjuk matematika és géprajz, a következő héten mechanika és kémia, stb. Ha a tantárgy kis óraszámú volt, a félév során maximum két alkalommal került rá a sor, nagy óraszámú a félév folyamán négy vagy öt alkalommal. Minden szombaton zárthelyit kellett írni abból a két tantárgyból. Viszont voltak hetek, amikor semmilyen tantárgyat nem adtak elő, mert a hallgatók egy nagyon jól felszerelt rajzterembe vonultak két, három, négy hétre, a tantárgy óraszámától függően. A felsőbb évfolyamokon konstruktóri feladatot kaptak, sebváto, motor stb. tervezését. Ennek a rendszernek az volt az óriási előnye, hogy a hallgatók egymást is tudták segíteni, másrészt pedig a különböző gyárakból, tervező irodákból szakemberek, konstruktőrök jöttek, akikkel konzultálni tudtak a hallgatók. Mint egy tervező iroda, úgy működött. A kész tervet a ciklus végén be kellett adni. Azelőtt a határidő közeledtekor éjszakáztak a hallgatók, az órákon elaludtak. Ebben a rendszerben az esetleges éjszakázás nem okozott ilyen problémát.

BK: Zárthelyit emlegetett. Gondolom, Ön is íratott zárthelyiket félév közben.

LZ: Persze. De én nem csak félév közben, hanem a félév végén is írásbeli vizsgákat tartottam. Ennek nagyon sok előnye van a szóbeli vizsgával szemben. Például mindenki ugyanazokat a kérdéseket kapja. Vagy nincs lámpaláz. Nálam nem volt előírva a vizsga időtartama. Az volt a szabály, hogy aki befejezte, az elmehetett, a többiek maradtak. Amikor az utolsó háromból egy felállt, akkor a másik kettőnek is befejeződött. Volt egyszer, hogy karácsony előtti nap este 8 órakor fejeződött be a vizsga. Sokáig az volt a tanszéken a szokás, hogy minden hallgató kávé kapott. Egyszer az egyik hallgató kérdezi, összeszedjem a poharakat, tanár úr? Szedje csak, mondtam. Akkor elindult, szedte a poharakat, de az elkészített puskáit odaadta a haverjainak. Attól kezdve nem volt kávé, büntetésből.

BK: Mi az, ami a mostani oktatásban megvan még és tanár úr így visszanezve az elmúlt évtizedekre, abszolút pozitívnak értékeli, hogy megmaradt?

LZ: Szinte semmi nem maradt meg a régi jó oktatási módszerekből.

BK: Hogyan tudott megbarátkozni az újakkal?

LZ: Azt már többször is mondtam, hogy az abszolút szabadon választható tantárgy-rendszer nem tetszik nekem. A németeknél most is van olyan, ami a hagyományos tanterv szerint működik, a hallgató nem válogathat szabadon a tantárgyak között, persze úgy, hogy választható tantárgyak is vannak azért, de csak néhány.

BK: Mindig azt szokták mondani, hogy a következő generációk, fiatalok, ahogy belépnek az oktatásba, mennyire észrevehető, hogy már mások, mint az előző generációt voltak.

LZ: Sok mindenben mások, sok mindenben ugyanazok. De például a lazaság, az nagyon megnőtt, sajnos. A mostani hallgatók átlagos (!) tudása, képessége nagyon gyenge. Ez azért van, mert három-ötszörösére növelték a beiskolázási létszámot. Ettől még nem lett több okos gyerek. Miért növelték meg a létszámot? Azzal indokolták, hogy Amerikában a korosztálynak 60-70 %-a felsőfokú oktatásban részesül, és Magyarországon is ezt el kell érni. Igen ám, de az ottani „felsőoktatási” college-ok színvonala általában a mi régebbi felsőfokú technikumaink színvonalának felel meg. Az felsőoktatási szint? Nagy hülyeség.

BK: A legtöbb témához a honlapjáról, a lezo.hu-ról mutatott képeket.

LZ: Igen. Már nem is emlékszem, mikor is hoztam azt létre. Nagyon gazdag anyag van rajta, az is igaz, hogy 8 gigabájt méretű:

[Dr. Lévai Zoltán](#)
Professor Emeritus
okl. gépész- és hadmérnök
a Magyar Tudományos Akadémia doktora

[Született](#) Kisújszálláson 1929. július 7-én. Édesapja, Lévai Zoltán (1899-1962) MÁV raktárnok volt, édesanyja, Kádas Anna (1906-1996) háziipari szövetkezetből ment nyugdíjba. Három testvére van (volt) (Pál, 1931-2013, József, 1932-..., Éva, 1939-...). Első felesége, Török Ilona (1932-1986) két gyermeket szült (Géza, 1959-..., Piroksa, 1962-2013). Második felesége Györfly Zsuzsanna (1959-...) volt 1990-től 1999-ig.

[Iskolái](#)
[Munkahelyei](#)
[Szakterületei](#)
[Publikációi](#)
[Szakmai-közéleti tevékenysége](#)
[Szerkezettan \(oktatási segédlet\)](#)
[Kitüntetései](#)

Hobby:
[Fotózás](#)
[Filmezés](#)
[Diasorozatok készítése a diákságról](#)
[Diasorozatok készítése egyéb témákban](#)
[Honlapkészítés](#)
[Országjárás](#)
[Zenehallgatás](#)

Legfelül a nevemre kattintva most még egy életrajzi film jelenik meg. A [Született](#)-re kattintva a születésnapomon rendezett tanszéki megemlékezésen készült képek, illetve egy film látható. Valószínűleg ezeket a linkeket egy új, [Életrajzok](#) oldalra fogom átrakni.

BK: Igen, de az utána írt négy sorban olvasom, hogy első felsége, második felesége.

LZ: Valóban, kétszer nősültem. Török Ilonát már a Honvéd Kollégiumban ismertem, orosz szakos nyelvtanárnak tanult. Végzése után tolmács volt a Honvédelmi Minisztériumban.

Leszerelése után valamelyik iskolában tanított. Leningrádból való hazatérésem után esküdtünk meg. Nem sokkal azután új munkahelyre került, nem véletlenül: a Műegyetem nyelvi lektorátusára. Ott is természetesen oroszot tanított. A két gyermekemet, Gézát és Piroskát ő szülte. Amikor Ford ösztöndíjjal kimentem New Yorkba, ő is velem jött. A két gyerek egyik rokonához került Hatvanba. Sajnos, New Yorkban kiütött rajta súlyos betegsége, a skizofrénia. Hazahozták, kórházba vitték.

Attól kezdve haláláig hol otthon volt, hol kórházban. Tüdőgyulladásban halt meg.

BK: És a második felesége?

LZ: Györffy Zsuzska édesapja Györffy Sándor, aki egy osztállyal előttem járt a kisúji gimnáziumban. Híres biokertész. A jányát 1980-

ban ismertem meg egy gimnáziumi rendezvényen. Tíz évvel később ő is eljött egy menzai öregdiák találkozóra. Ezekről a találkozókról már beszéltem. Akkor hamarosan egymásba szerettünk. Elvált az akkori férjétől, s hozzám költözött Őrmezőre. Megesküdünk. Ez a fénykép

akkoriban készült. Természetesen magával hozta fiát, Andrist is, aki akkor ovis volt. Zsuzska egy iskolában tanított, később átment a GYIVI-be, a Gyermek- és Ifjúságvédő Intézetbe. Évekig szépen éltünk, aztán valahogy a részéről elromlott a dolog. Elváltunk. De lépünk tovább. Az első sorban látható [Iskolái](#)-ra kattintva ez jön fel:

Iskolái

- Elemi és középfokú tanulmányait [Kisújszálláson](#) végezte, a [Református Gimnáziumban](#) (ma: [Móricz Zsigmond Gimnázium](#)) érettségizett [1947-ben](#).
- Budapestre felkerülve először a [Bánki Donát Népi Kollégiumban](#) lakott, majd harmadéves korától a Honvéd Kollégiumban, s a [Budapesti Műszaki Egyetemhadmérnöki karán](#) 1952-ben szerzett gépészmérnöki (hadmérnöki) [oklevelet](#) a páncélos és gépjármű szakon (50 évre rá megkapta az [arany oklevelet](#), 60 évre rá a [gyémánt oklevelet](#)).
- Műszaki tudomány kandidátusa lett 1956-ban ([Leningrádi Politechnikai Intézet](#), ma: [Szentpétervári Állami Műszaki Egyetem](#))
- [Magyar Tudományos Akadémia](#) [doktora](#) lett 1967-ben (Budapest).
- [Ford Fellow](#) ([University of Michigan](#), Ann Arbor, 1967-68).

Az itt látható linkek közül néhány olyasmit takar, amiről már beszéltünk: a gimnázium, a népi kollégium, a hadmérnöki kar, a Leningrádi Politechnikai Intézet. Most az Alma Materemmel kapcsolatos dolgokat mutatok.

BK: Gondolom, a [Kattints](#) -ra fog kattintani.

LZ: Igen. A címer a kisúji gimnáziumé volt. Mármint az akkori címer, ami az én sapkám volt annak idején. Azóta sokszor változott a címer. Legelőször a háború után, amikor lekerült róla Horthy neve. Rákattintva, onnan nagyon sok érdekes oldalt nyithatunk ki:

HOME

Alma Materem, a kisúji gimnázium

VISSZA

Jómagam 1939-től 1947-ig voltam a **gimnázium** tanulója.

Az osztály 44 fővel indult, de a "négyközépiskolások" leválása, a polgári iskolából hozzánk csatlakozó lányok, majd a front utáni kavarodás miatt összesen **89 diák** "fordult meg" benne nyolc év alatt, és harmincheten érettségiztünk.

Az **érettségi tablónkon** harmincheten vagyunk, de huszonnyolc osztálytársunk, s mind a négy tanárunk fényképe már fekete keretben (2014. májusi állapot)

Érettségi találkozót öt évenként tartunk. A 10 éves találkozónkon még majdnem teljes volt a létszám. Az 50 évesre legfeljebb huszonegyen jöhettek volna, de csak tizenötön voltunk. A 60 évesen már csak négyen.

Az **öregdiákokat** kétfévenként várja haza az Alma Mater, de sokan **minden május és november második vasárnapján együtt ebédelünk** a Műegyetem menzáján. **Gyere el te is minden külön meghívó nélkül!**

Abból az időből elég sok **tárgyi emlék** (háború előtti és utáni fotók majálisokról, diáktársainkról, falujáságokról, egész cserkésznapló, "közös értesítők", címerek stb.) maradt fenn. **Erdemes megnézni!**

A nyolc év alatt összesen **huszonhét tanárunk** volt (nézd meg a többieket is!). 2009-ben halt meg az utolsó közülük (Törzsök Béla)

Hársing István
Ari Sándor
É. Kiss Sándor
Janó István
Juhász Imre
Kenyey Zoltán
Szakáll Sándor

Ott van mindjárt az érettségi tabló. Azt Varga Dezsővel ketten csináltuk annak idején, az akkori stílusnak megfelelően:

Látható, hogy a 37 arckép közül már csak hat nincs fekete keretben. A második sor végén az én arcképem mellett Pöttyi képe van, akiről már beszéltem. Nem véletlenül. Szerelmes voltam bele, s vigyáztam, nehogy valaki más legyen mellette. Tanáraink közül természetesen már senki nem él. Utoljára az a Törzsök tanár úr halt meg, aki rengeteg népdalt tanított meg nekünk. Az énekkarunk, amiben én tenor voltam, sokszor lépett fel, többek között

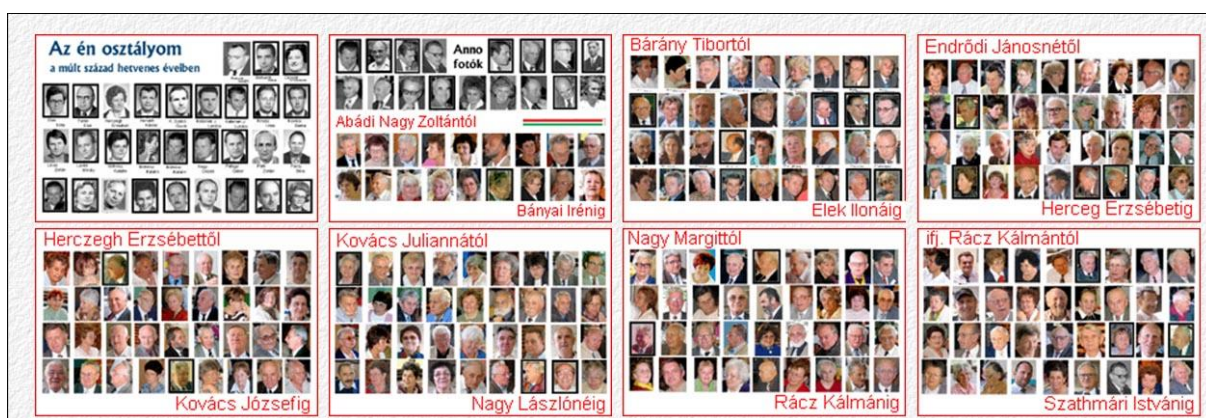
Kenderesen, a Horthy kastélyban, közvetlenül a háború után, amikor még nem jártak a vonatok. Gyalog mentünk, csak a jányok ülhettek fel a parasztszekerekre.

DK: Mit jelent az, hogy együtt ebédelünk?

LZ: Valamikor 40 évvel ezelőtt Györffy Sándor, néhai apósom szervezte az első olyan találkozót Budapesten, ahova meghívták a kisúji öregdiákokat. Később én vettem át a szervezést, s a helyszínt áttettem a Műegyetem menzájára. Itt minden május és november második vasárnapján a világ minden részéről 120-160 öregdiák jelenik meg:

Ott is mindig fényképezek, s a fotókból kimásolok arcképeket. Ezekből tablót csinállok, melyeken már legalább 300 kép látható. Itt akármelyikre rákattintva nagy tabló nyílik meg:

Részben ennek köszönhetem azt a kitüntetést, amit nemrég kaptam: Kisújszállás díszpolgára lettem.

DK: Erről jut eszembe, hogy a címlapon szerepel egy olyan szó is, hogy [Kitüntetései](#).

LZ: Valóban, nagyon sok kitüntetést kaptam, azok ezen az oldalon láthatók. Közülük háromra különösen büszke vagyok. Az egyik az Apácai Csere János díj, a másik a Pro Juventute Universitatis, amit az Egyetemi Tanács adott a hallgatók javaslatára, végül pedig a már említett Kisújszállás díszpolgára. Ezeket megmutatom:

DK: Az [ISKOLÁI](#) oldalon szerepel még a **Ford Fellow** szó is.

LZ: Igen, a University of Michigan. Az első feleségemmel kapcsolatban már

volt róla szó, de valóban kell még róla beszélni. Először New Yorkban volt egy egyhónapos intenzív nyelvtan-folyam. Aztán indulás Ann Arborba. Az autóbusz este indult, reggel ért oda. A szállásom néhány napig a szakszervezet szállodájában volt, aztán lakást kaptam egy húszemeletes kollégium huszadik emeletén, ahonnan gyönyörű volt a kilátás. A lakás kétszobás volt, pici konyhával. A másik szobában egy kínai lakott. Az egyetemen két-három professzorral volt kapcsolatom. Óráikat látogattam. A könyvtárban bolygóművekkel kapcsolatos anyagokat olvastam, az érdekes oldalakat lefénymásoltam. Egy tanulmányt is írtam e témában, ami meg is jelent egy amerikai szaklapban.

Ann Arbor érdekes „kis” város volt. Ősszel sok bolt előtt hordó volt, alma lével, bárki ihatott belőle ingyen. A jobb oldali képen egy diákokthoz látható.

DK: Most térjünk vissza a címlapon szereplő második sorra: [Munkahelyei](#).

LZ: Ez az oldal nem hosszú, s különös magyarázatra sem szorul. Nézzük:

Munkahelyei

- [Haditechnikai Intézet](#), tudományos munkatárs (1952-1953).
- Tudományos Minősítő Bizottság, [aspiráns Leningrádban](#) (1953-1957).
- Közlekedési és Műszaki Vállalat, főkonstruktor (1957-1958).
- [Autóközlekedési Tudományos Kutató Intézet](#), tudományos igazgatóhelyettes (1958-1960-ig főállásban, 1960-1962-ig másodállásban).
- Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem - ma: [Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem \(BME\)](#) - közlekedésmérnöki kara, [gépjárművek tanszék](#). Egyetemi docens (1960-1967) - tanár (1967-1996) - **Professor Emeritus(1997-)**. Tanszékvezető (1961-1982 és 1986-1994), intézeti igazgató (1979-1991). Dékánhelyettes (1962-1963), rektorhelyettes (1963-1967), dékán (1979-1985).

DK: Szóval volt tanszékvezető, intézeti igazgató, dékán, rektorhelyettes.

LZ: Igen. Ami a tanszékvezetést és az intézeti igazgatóságot illeti, újabb mondanivalóm nincs, az eddig elmondottak közül sok téma kapcsolódott hozzá.

DK: Dékán?

LZ: Kétszer 3 évig voltam. Harmadszor már nem lehettem az akkori szabályok szerint. Igaz, Polinszky megpróbált kivételt kierőszakolni, nem sikerült. Egyébként az eddig elmondottak

közül ehhez a funkcióhoz is sok minden kapcsolódik. Megemlítem, hogy a kari tanács ülésein én vezettem be azt a szokást, hogy amikor egy témát előadtam, megkérdeztem, ki akar hozzászólni. A neveket felírtam. Újabb felszólalásokra nem adtam engedélyt. Természetesen ha valaki egy felszólaláshoz akart valamit hozzáfűzni, azt lehetett. Havonta kiadtam egy Kari Hírek című füzetet, amiben nem csak a hivatalos anyagok jelentek meg, hanem minden olyan hír a kar életéből, ami érdekes volt. Itt van a hat kötet, el lehet vinni. Ünnepi ülésekre vendégeket is hívtam. A képen mellettem Urbán Lajos közlekedési miniszter ül.

DK: Rektorhelyettes?

LZ: Négy évig voltam rektorhelyettes, két rektor mellett is. Először csak az esti-levelező hallgatók ügye tartozott hozzám, később a teljes oktatási terület. Rektorhelyettesként is sok kérdést vizsgáltam, többek között a szakmérnök-képzés, a továbbképzés, a vizsgarend, a vizsgáztatási módszerek, a hallgatók fegyelmi helyzete, a szakosítás témákban.

De meg kell mondanom, hogy volt még egy funkcióm, igaz, nem egyetemi, hanem politikai: párttitkárság. Már párttagként kerültem az egyetemre, de alapszervi titkár csak később lettem. Itt vannak a pártanyagok, előterjesztések, határozatok. Felsőbb pártszervektől sok kritikát kaptam, hogy kevés politikai témával foglalkozom. Valóban, párttitkárként is főleg a kari oktatás és nevelés jobbításán munkálkodtam, őszinte, barátságos, nyílt munkahelyi légkör kialakítása volt a fő célom. Beválasztottak a Budapesti Pártbizottságba is, ahol sokszor kritizáltam

az egyetemekkel kapcsolatos párt és kormányzati intézkedéseket, ezért aztán – a szokástól eltérően – a legközelebbi választáskor már nem hosszabbították meg tagságomat. Igaz, Grósz elismerően szólt rólam a kongresszusi beszédében. A fénykép egy párttitkári kiránduláson készült.

DK: Visszatérve a címdalra, a következő sorban ez olvasható: [Szakterületei](#).

LZ: Ezt nem nyitom ki, inkább felsorolom:

- Gépek és mechanizmusok elmélete (bolygóművek)
- Gépjármű-mechanika
- Gépjármű-erőátvitel
- Gépjárműszerkezetek mechanikai analízise
- Mérnökpedagógia
- Tantervelmélet
- Oktatásszervezés
- Metodika

DK: Jó. Következik a [Publikációi](#).

LZ: Amint látható, 14 tétel szerepel itt:

Publikációi:

- [Disszertációk](#) (összesen 2, idegen nyelven: 1).
- [Könyvek, önálló kiadványok](#) (összesen 12, idegen nyelven: 2).
- [Könyvrészletek](#) (összesen 16, idegen nyelven: 3).
- [Könyvszerkesztések](#) (összesen 7, idegen nyelven: 3).
- [Egyetemi, szakmérnöki jegyzetek](#) (összesen 11).
- [Folyóiratcikkek](#) (összesen 72, idegen nyelven: 22, ebből 11 külföldön)
- [Kongresszusi előadások](#) (összesen 21, idegen nyelven: 17, ebből 16 külföldön)
- [Szabadalmak](#) (összesen 9).
- [Egyéb cikkek](#) (összesen 79).
- [Provokatív írások](#)
- [Receptek á la Lézó](#)
- [Hivatkozások](#)
- [Verb Tense Overview with Examples](#) **NEW!**
- [És mit írtak rólam?](#) **NEW!**

Nem is tudom, ezek közül melyikre hívjam fel a figyelmét. Talán a [Provokatív írások](#) a legérdekesebbek. Ezek közül az [Ikes ige – ikes iga](#) írásom megjelent az **Édes Anyanyelvünk**

Provokatív írások

[Érdemes volt?...](#)

(Hogyan éltem át a rendszerváltást...1991)

[Ikes ige - ikes iga](#)

[1848 - forradalom, vagy rendszerváltás?](#)

[Hogyan írjunk szakszerűen - és magyarul](#)

[A közlekedés anomáliái](#)

[Közúti akadályverseny](#)

[A 4-es metró anomáliái](#)

[Bolognáról - Bologna előtt](#)

[Bolognáról 2004-ben](#)

[Bolognáról 2006-ban](#)

[Bolognáról 2008-ban](#)

folyóiratban, az **Anyanyelvápolók Szövetsége** lapjában, aminek a felelős szerkesztője Grétsy László. Itt arról írok, hogy még mindig úgy tanítják, hogy minden ikes igit az ikes ragozás szabályai szerint kell ragozni. Már Arany János is megmondta, hogy az egy elavult szabály, mert szegényíti a magyar nyelvet (megfosztja az alanyi ragozás lehetőségétől). Ugyanezt írta Lőrincze is, tőle „loptam” írásom címét. Példa: Minden reggel tejet iszok, de ha műzlit teszek bele, akkor nem iszom, hanem kanállal eszem. Már beszéltünk Bolognáról, hogyan élt vissza a magyar kormány azzal a dekrétummal.

A [Hogyan írjunk szakszerűen és magyarul](#) írásom három szaklapban jelent meg, az egyik háromévenként megismétli.

DK: És a szakmai-közéleti tevékenysége?

LZ: Elég, ha onnan is csak a tartalomjegyzéket mutatom:

Szakmai-közéleti tevékenysége

Tagja, elnöke (* = volt)

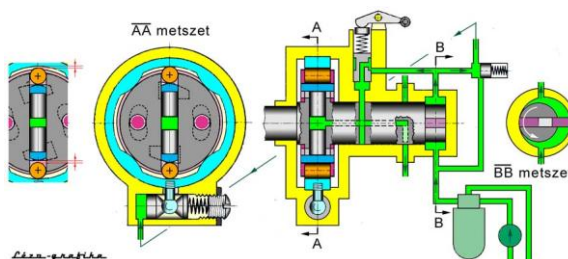
- a [Magyar Tudományos Akadémia](#) számos bizottságának*,
- a [Tudományos Minősítő Bizottság](#) különböző szakbizottságainak*,
- a [MTESz](#), a [GTE](#) különböző bizottságainak*,
- a [Magyar Autóklub](#) elnökségének*,
- a [Magyar Újságírók Országos Szövetségének](#) (MÚOSZ-nak),
- a Felsőoktatási Szemle*, a Technika* és A Jövő Mérnöke* szerkesztőbizottságának,
- a [Magyar Pedagógiai Társaságnak](#) (a felsőoktatási szakosztály elnöke*)
- a [Pro Renovanda Cultura Hungariae](#) "Kollégiumokért" szakkalapítvány kuratóriumának,
- a [Közlekedésmérnöki kar](#) habilitációs bizottságának és doktori tanácsának*,
- a [Gazdaság- és társadalomtudományi kar](#) habilitációs bizottságának és doktori tanácsának (mérnök-tanári szak)*,
- a [Magyar Mérnöki Kamarának](#) (a gépjármű és hadmérnöki tagozatának elnöke, gépészeti minősítő bizottságának tagja),
- az [International Federation for the Theory of Machines and Mechanisms](#) (IFTOMM-nak*),
- a [Société Européenne pour la Formation des Ingenieurs](#) (SEFI-nek*)
- az [Internationale Gesellschaft für Ingenieurpädagogik](#) (IGIP-nek, magyar tagozat elnöke*).

• [Szakmai-közéleti tevékenysége képekben](#) **NEW!**

Ha valaki az utolsó sorra kattint, majd száz fotón láthatja, hol, hogyan jelentem meg, éppen mit csináltam.

DK: A következő sor a [Szerkezettan](#). Az is kiderül a címből, hogy ott az a tananyag van, amit ma is tanít.

LZ: Valóban. Egyszer már szó volt arról, hogy például a bolygómozgást is tanítom. Persze, a tananyag felöleli a gépjármű minden csínját-bínját, a kocsitesttől az erőátvitelig. A négy főfejezetben sok száz, vagy ezer olyan ábra van, amit én rajzoltam. Bizony, az sokévi munkába került. Itt most csak egyet mutatok be: forgó-elosztós dízel adagoló.

DK: A kitüntetéseiről már beszéltünk, következik a Hobby.

LZ: Az első a fotózás. Nagyon sok fényképet innen mutattam be, ezért ezt ugorjuk át. A filmezés azért érdekes, mert amikor arról volt szó, hogy milyen rendezvényeken vett részt a tanszék kollektívája, akkor nem mondtam, hogy sokszor ott is filmeztem. Most bemutatom háromnak az ikonját:

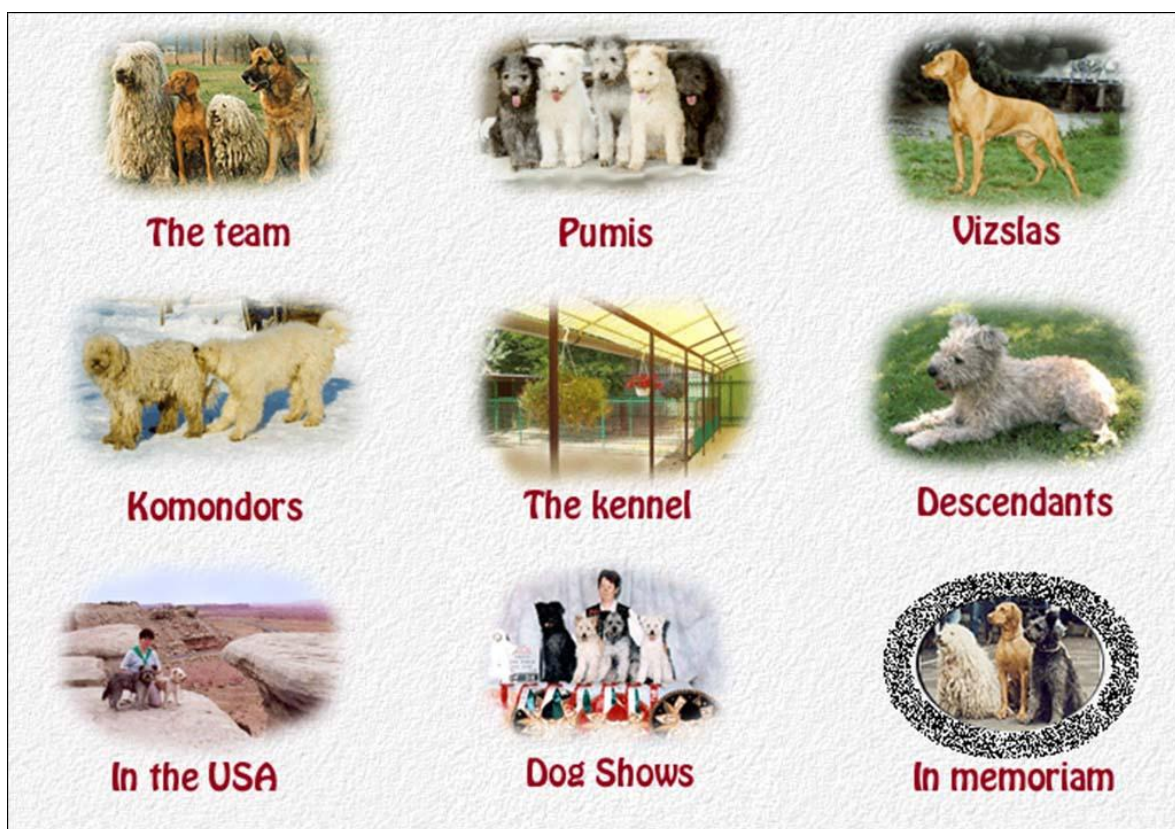
Ugyancsak mutattam példákat a diasorozatokból, most nem mutatok. Arról is volt szó, hogy több honlapot is csinállok. „Csak” ennyit:

Ezek közül néhányról már beszéltünk, de egyről még nem: a **MÉNESVÖLGYI KENNEL**-ről. Az a jányomról, s az ő kutyáiról szól. Azt hiszem, említettem, hogy nemrég meghalt.

Innen csak egy oldalt mutatok meg, amit a fényképezőgépre kattintva lehet megnyitni. Azon az oldalon aztán rengeteg kutyás kép nézhető meg. Abból is látható, hogy Babu nagy kutyabolond volt. Kutyáival nagyon sok aranyérmet nyert a bel- és külföldi bemutatókon.

DK: A hobby utolsó előtti sora: [Országjárás](#).

LZ: Hosszú éveken keresztül, amikor egyedül voltam, vasárnaponként felültem egy találomra kiválasztott vonatra, s ott szálltam le, ahol addig sosem jártam. Az első dolgom volt mindig bemenni az első italboltba, meginni egy pohárka Unikumot. Ja, tudja, honnan származik az Unikum neve? Egyszer az öreg Zwack megkínálta Ferenc Jóskát az akkor kitalált italával. A császár megkóstolta, s felkiáltott: Das is ein Unikum! Nos, nekem ízlett, most is ízlik. Aztán egész nap sétáltam és fényképeztem. Néhány ikon:

DK: Az utolsó sorban zenehallgatás.

LZ: Meg kell mondjam, én nagyon szeretem a muzsikát, annak legtöbb fajtáját, de nem itt szoktam bekapcsolni. Ez az oldal eredetileg a Ménesvölgyi Kennel melléklete volt, mivel azt a honlapot főleg külföldiek látogatták. Nem is tudom, miért raktam át ide. A magyar zeneszerzőkről szóló írások mind angol nyelvűek.

Hungarian music

You can listen to music in two qualities:
[A \(*.ra: 150...300 kB - needs RealPlayer\)](#) and
[B \(*.mp3: 1500...3000 kB\).](#)

Listen to:

Patriotic	Folk	Military	Opera	Oldies
Country	Revels	Light	Operetta	Classic

Most Famous Hungarian Composers:

 Ferenc Liszt	 Bela Bartok	 Zoltan Kodaly
 Ferenc Erkel	 Ferenc Lehar	 Imre Kalman

DK: És ezzel a végére jutottunk a honlap bemutatásának, s egyben az interjúnak is. Nagyon örültem, hogy olyan sok időt szakított a velem való beszélgetésre.

LZ: Én pedig nagyon köszönöm, hogy ilyen sok időt szakított a kérdezősködésemre.

